

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ Δ.Ε. ΤΕΕ, ΜΕ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΕΕ ΧΡΗΣΤΟΥ ΣΠΙΡΤΖΗ

Οι επιπτώσεις από πιθανή κατάργηση του κώδικα αμοιβών των μηχανικών, πέραν του αυτονόητου κινδύνου για την ποιότητα, την ασφάλεια και την αισθητική των κτιρίων, θα είναι ολέθριες για το κράτος και την οικονομία

Το ΤΕΕ είναι έτοιμο, με υπερπομπία επιχειρημάτων, αποφασιστικότητα δράσης και εσωτερική ενότητα να αναμετρηθεί και να αντιμετωπίσει σε πολιτικό, συνδικαλιστικό, κοινωνικό αλλά και επικοινωνιακό επίπεδο τις κορόνες, που εντάσσουν το επάγγελμα του μηχανικού στους λαϊκισμούς και εντυπωσιασμούς περί κλειστών επαγγελμάτων. Οι θέσεις του ΤΕΕ, με τίτλο «Κώδικας αμοιβών σε σχέση με το θεσμικό πλαίσιο άσκησης του επαγγέλματος του Μηχανικού» αποτελούν απόφαση της Διοικούσας Επιτροπής του ΤΕΕ, η οποία ελήφθη με βάση την ολοκληρωμένη εισήγηση του προέδρου του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας Χρήστου Σπίρτζη. Έχουν τη μορφή μίας ολοκληρωμένης μελέτης, με ανάλυση των θεμάτων σε βάθος και απόλυτη τεκμηρίωση των επιχειρημάτων σε οικονομικό, νομικό και τεχνικό επίπεδο, αξιοποιώντας παράλληλα τα στοιχεία και δεδομένα της διεθνούς

Σε θέση μάχης το ΤΕΕ για τον Κώδικα

και ευρωπαϊκής πραγματικότητας και εμπειρίας.

Πολιτικό μήνυμα

Οι θέσεις του ΤΕΕ αποτελούν κατά βάση μία πολιτική και αναπτυξιακή πρόταση - παρέμβαση του ΤΕΕ, προς το σύνολο του πολιτικού συστήματος και τις παραγωγικές τάξεις και φορείς, με σαφή αναπτυξιακή κατεύθυνση, διασφαλίζοντας το δημόσιο συμφέρον, αλλά και τον διακριτό και υπεύθυνο ρόλο του τεχνικού επιστημονικού δυναμικού της χώρας.

Στο κείμενο των θέσεων του ΤΕΕ το πολιτικό μήνυμα συνοψίζεται με τη χαρακτηριστική αναφορά ότι: «Η κατάργηση των ελάχιστων αμοιβών σε συνδυασμό με το νέο φορολογικό νομοσχέδιο ολοκληρώνει την πολιτική αντίληψη: "το επιστημονικό έργο είναι εμπόρευμα". Η πιθανή κατάργησή τους, φέρνει τη χώρα σε συνθήκες που υπήρχαν μετά τον εμφύλιο πόλεμο, όπως φαίνεται από την αιτιολογική έκθεση του νόμου του 1953. Είναι αναπόφευκτο ότι οι επιπτώσεις από την πιθανή κατάργησή τους θα βαρύνουν το δημόσιο συμφέρον, την ασφάλεια του

πολίτη, τα έσοδα του κράτους, την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, την ποιότητα των κατασκευών. Οι πολιτικοί που θα τις καταργήσουν θα φέρουν αθέμιτα την ευθύνη και αυτοί που θα τις επαναφέρουν το βάρος αντιμετώπισης των συνεπειών της κατάργησής τους».

Στο κείμενο θέσεων του ΤΕΕ:

- Υπογραμμίζεται ότι οι επιπτώσεις από πιθανή κατάργηση του κώδικα αμοιβών των μηχανικών πέραν του αυτονόητου κινδύνου για την ποιότητα, την ασφάλεια και την αισθητική των κτιρίων θα είναι ολέθριες για το κράτος και την οικονομία. Απειλείται κατάρρευση του ασφαλιστικού συστήματος των επιστημόνων, με απώλειες εσόδων του ΕΤΑΑ, που θα πρέπει να αντικατασταθούν από πόρους του κράτους, που δεν υπάρχουν. Τεράστιας έκτασης φοροδιαφυγή και μείωση των εσόδων του κράτους από το σύστημα του Ελάχιστου Κόστους Κατασκευής (ΕΚΚΟ). Αυξημένο κόστος κατασκευών. Απορρύθμιση του επαγγέλματος του μηχανικού.

- Σημειώνεται ότι το επίπεδο κατασκευών, οι ασφαλέστερες κατασκευές, η εφαρμογή νέων τεχνολογιών, η α-

σφάλεια του πολίτη είναι ευθέως ανάλογες με την αμοιβή του μελετητή και επιβλέποντος σε όλες τις χώρες και όλα τα συστήματα.

- Αποσαφηνίζεται η πραγματικότητα που έχει υποστεί πολιτική και επικοινωνιακή παραποίηση, ενώ εξηγούνται έννοιες που έχουν υποστεί στρέβλωση στην κοινή γνώμη.

- Αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι στη χώρα μας δεν υπάρχουν άδειες άσκησης, εκπαίδευση, πιστοποίηση ή διαδικασίες πιστοποίησης για τη συντριπτική πλειοψηφία των επαγγελματιών που εμπλέκονται στις κατασκευές, πλην των διπλωματούχων μηχανικών. Αυτό έχει μεγιστοποιήσει τις ευθύνες των διπλωματούχων μηχανικών κατά την άσκηση του επαγγέλματος και έχει οδηγήσει την πολιτεία, που είναι υπεύθυνη για την παράλειψη αυτή στη νομοθέτηση της διά βίου αστικής και ποινικής ευθύνης του διπλωματούχου μηχανικού, πράγμα που αποτελεί διεθνή πρωτοτυπία στο σύγχρονο και αναπτυσσόμενο κόσμο.

- Καταρρίπτεται ο μύθος του κλειστού επαγγέλματος και τεκμηριώνεται χαρακτηριστικά ότι στην Ελλάδα η πρό-

Κώδικας αμοιβών σε σχέση με το θεσμικό πλαίσιο άσκησης του επαγγέλματος του μηχανικού

Η διαμόρφωση του πλαισίου άσκησης του επαγγέλματος του Μηχανικού ακολούθησε την ανάπτυξη των κοινωνιών, την εξέλιξη της τεχνολογίας, τις οικονομικές και κοινωνικές ανάγκες κάθε χώρας και ήταν πάντα συνδεδεμένη με την ασφάλεια των κατασκευών και των χρηστών. Για την εξυπηρέτηση αυτής της ανάγκης, της ασφάλειας, είναι, επίσης, άμεσα συνδεδεμένη με το πρότυπο της δομής του κράτους, των μηχανισμών ελέγχου, της οικονομίας και της μορφής ανάπτυξης, του γεωγραφικού ανάγλυφου και των ιδιοαιτεροτήτων (π.χ. σεισμικότητας, νησιωτικότητας) κάθε τόπου.

Με βάση τα παραπάνω, το πλαίσιο άσκησης του επαγγέλματος αναπτύχθηκε διαφορετικά σε κάθε χώρα της Ευρώπης. Κοινά σημεία βρίσκουμε σε δύο κύριες ομάδες - φιλοσοφίες: του αγγλοσαξονικού και του ηπειρωτικού ευρωπαϊκού συστήματος.

Στη χώρα μας η άσκηση του επαγγέλματος του μηχανικού εντάσσεται στο ηπειρωτικό ευρωπαϊκό σύστημα. Κύρια χαρακτηριστικά του είναι:

- Η ευθύνη του Διπλωματούχου Μηχανικού ως μελετητή και επιβλέποντα
- Η σύνδεση των κανόνων, των προδιαγραφών και των ελέγχων με τον κώδικα αμοιβών, για τη διασφάλιση της εφαρμογής των παραπάνω από την άσκηση του ελεύθερου επαγγέλματος του επιστήμονα Διπλωματούχου Μηχανικού, ο οποίος υπέχει συγκεκριμένες ποινικές ευθύνες σε περίπτωση παράβασης των καθηκόντων του.¹

Οι συντελεστές της άσκησης του επαγγέλματος είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι μεταξύ τους. Η κατάργηση ή η αλλαγή κάποιων από αυτούς συμπαρασύρει και επηρεάζει άμεσα τους υπόλοιπους.

Το επίπεδο των προδιαγραφών, οι ασφαλέστερες κατασκευές, η εφαρμογή νέων τεχνολογιών, η ασφάλεια του Πολίτη είναι ευθές ανάλογες με την αμοιβή του μελετητή και επιβλέποντος σε όλες τις χώρες και σε όλα τα συστήματα, τουλάχιστον από ένα ύψος και κάτω.

Είναι, επίσης, προφανής η σύγκυση και η στρέβλωση εννοιών στην κοινή γνώμη, όπως της μελέτης και της επίβλεψης ενός έργου έναντι της οικοδομικής άδειας, της ελάχιστης ή της μέγιστης αμοιβής έναντι της ελάχιστης προβλεπόμενης αμοιβής, του μηχανισμού διασφάλισης των πάσης φύσεως εισφορών στο κράτος. Ελπίζουμε με την επιχειρηματολογία που ακολουθεί, να φωτίσουμε αυτές τις στρεβλώσεις και τα ψέματα και να προτείνουμε τις παρεμβάσεις που πρέπει να γίνουν, με πρόταξη του δημόσιου συμφέροντος και την αποκάλυψη των σκοπιμοτήτων από όπου κι αν προέρχονται.

1. ΠΔ 283/1985: ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ (22474)

Παραβίαση των κανόνων της οικοδομικής

Άρθρο 286

1. Όποιος κατά την εκπόνηση μελέτης ή τη διεύθυνση ή την εκτέλεση οικοδομικού ή άλλου ανάλογου έργου ή μιας κατεδάφισης, με πρόθεση ή από αμέλεια, ενεργεί παρά τους κοινώς αναγνωρισμένους τεχνικούς κανόνες και έτσι προξενεί κίνδυνο για τη ζωή ή την υγεία ανθρώπου, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο (2) ετών.

2. Η παραγραφή της άνω πράξεως αρχίζει από την ημέρα της επέλευσης του αποτελέσματος της παραβίασης.

Το άρθρο 286 αντικαταστάθηκε ως άνω από την παρ.4 άρθρου 20 Ν. 2331/1995, ΦΕΚ Α 173/24-8-1995 Έναρξη ισχύος, κατά το άρθρο 25, δέκα ημέρες μετά τη δημοσίευση του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αμοιβών των Μηχανικών

αβαση στο επάγγελμα του μηχανικού είναι ανοιχτή και ελεύθερη σε όποιον έχει λάβει το σχετικό δίπλωμα σπουδών και επιτύχει στις σχετικές εξετάσεις. Ο αριθμός των αδειών επαγγέλματος είναι απεριόριστος και δεν τελεί υπό διακρίσεις.

- Παρουσιάζεται το ιστορικό της συζήτησης περί κλειστών επαγγελμάτων και υπογραμμίζεται η θέση της Επιτροπής Εσωτερικής Αγοράς της ΕΕ, σύμφωνα με την οποία «η Επιτροπή δεν έχει ως αυτοσκοπό το άνοιγμα των κλειστών επαγγελμάτων, αλλά επιθυμεί να διασφαλίσει την ελεύθερη διακίνηση των επαγγελματιών στο πλαίσιο της κοινής εσωτερικής αγοράς».

- Καταγράφεται τι ισχύει στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε σχέση με τον κώδικα αμοιβών, τις τρέχουσες τιμές και το συνολικό θεσμικό πλαίσιο, ενώ από τα στοιχεία προκύπτει ότι το 89% των κρατών - μελών έχει μηχανισμό υπολογισμού των αμοιβών, δηλαδή κώδικα αμοιβών.

- Τεκμηριώνεται ότι ο κώδικας αμοιβών δεν «κλείνει» το επάγγελμα και αποδομούνται ως επιχειρήματα υπέρ της κατάργησης του κώδικα αμοιβών. Επίσης, αναφέρονται στοιχεία, που υπογραμμίζουν την ανάγκη της ποιότητας των μελετών και επιβλέψεων των έρ-

γων δεδομένης της ιδιαιτερότητας που έχει η Ελλάδα όσον αφορά τη σεισμική δραστηριότητα, αλλά και την ύπαρξη νησιωτικού χώρου.

Προτάσεις

Το ΤΕΕ υπογραμμίζει ότι απαιτείται συνεργασία για την εναρμόνιση των ευρωπαϊκών προτύπων, προδιαγραφών και των ευρωκδικών στην εθνική νομοθεσία και ότι, αν δεν ολοκληρωθεί άμεσα, θα απενταχθούν έργα από κοινοτική χρηματοδότηση. Προτείνει συγκεκριμένες ενέργειες και μέτρα τα οποία είναι:

Ταυτότητα κτιρίου και προδιαγραφές συντήρησης τεχνικών έργων. Ορκωτοί Μηχανικοί. Νέος ΓΟΚ. Αναθεώρηση συστήματος έκδοσης οικοδομικών αδειών. Ολοκλήρωση των τεχνικών οδηγιών για την εξοικονόμηση ενέργειας. Ίδρυση πιλοτικών τεχνικών ΚΕΠ, ώστε οι πολίτες και οι μηχανικοί να μην έρχονται σε γραφειοκρατική επαφή με την Πολεοδομία. Ίδρυση ηλεκτρονικού ΚΕΠ Τεχνικών, μέσω της Τράπεζας Πληροφοριών του ΤΕΕ. Αναθεώρηση του κώδικα δεοντολογίας του ΤΕΕ. Υπολογισμός του ΕΚΚΟ από το ΤΕΕ και ένταξη όλων των συντελεστών στο σύστημα αμοιβών των Διπλωματούχων Μηχανικών.

Παραθέτουμε το πλήρες κείμενο του ΤΕΕ.

Ιστορικά στοιχεία και σημερινή πραγματικότητα

Ο υπολογισμός των αμοιβών από το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας (ΤΕΕ) βασίζεται στα περί κώδικα αμοιβών Μηχανικών Νομοθετικά Διατάγματα και τα δυνάμει αυτών εκδοθέντα Βασιλικά Διατάγματα (ΒΔ) και Προεδρικά Διατάγματα (ΠΔ), στα οποία καθορίζονται οι υπηρεσίες που προσφέρουν οι Μηχανικοί και ο τρόπος διασφάλισης και υπολογισμού των ελάχιστων αμοιβών, ως απόρροια των προδιαγραφών των έργων, της ορθής εφαρμογής τους και της προστασίας του δημόσιου συμφέροντος.

Με τα Νομοθετικά Διατάγματα (ΝΔ) 17-7/16-8-1923 και 2726/53² καθορίζεται ότι με ΒΔ, που εκδίδονται, κανονίζεται η πληρωτέα από τους εργοδότες, για κάθε περίπτωση, αμοιβή γενικά στους Μηχανικούς και Αρχιτέκτονες που εκπονούν μελέτες οποιονδήποτε έργων και σε αυτούς που αναλαμβάνουν την εφαρμογή των μελετών και την εποπτεία της εκτέλεσης των έργων. Η αμοιβή αυτή αποτελεί υποχρεωτική διατίμηση και για τα δύο συμβαλλόμενα μέρη, εφόσον δεν έχουν με έγγραφη συμφωνία κανονίσει υψηλότερη καταβαλλόμενη α-

μοιβή.

Με τα διατάγματα που εκδόθηκαν δυνάμει των ανωτέρω νομοθετικών εξουσιοδοτήσεων (ΒΔ 19/21-2-38, ΠΔ 696/74³, ΠΔ 515/89, κλπ.) καθορίστηκαν τα ελάχιστα όρια αμοιβών των Μηχανικών για τις υπηρεσίες που αποτελούν αντικείμενο της ενασχόλησής τους.

Με το ΒΔ 30/31-5-1956 καθορίζεται ότι ο υπολογισμός των ελάχιστων ορίων αμοιβών των Μηχανικών γίνεται από το ΤΕΕ, όπως και το ότι η είσπραξη της αμοιβής από τους Μηχανικούς γίνεται μέσω του ΤΕΕ.

Αναφέρουμε απόσπασμα της αιτιολογικής έκθεσης του ΝΔ 2728/1953 σύμφωνα με την οποία:

«Το άρθρον 59 παράγρ. 1 του από 17.7.-16.8.1923 Ν.Δ. ορίζει ότι τα ελάχιστα όρια αμοιβών των Μηχανικών κανονίζονται διά Β. Διαταγμάτων, εκδιδόμενων προτάσει του υπουργού Δημοσίων Έργων, μετά γνώμην του Συμβουλίου Δημοσίων Έργων... Εις την πραγματικότητα και από τους εν καλή πίστει συναλλασσομένους, εφηρμόζοντο πάντοτε τα κατά την παράγραφο 1 καθοριζόμενα ελάχιστα όρια, διότι

τα υπό των σχετικών Β. Διαταγμάτων οριζόμενα τοιαύτα, είναι πράγματι τα ελάχιστα απαιτούμενα δι' αμοιβήν αρτίας μελέτης και επιβλέψεως των έργων ενώ (απόκλισις από αυτά) επέτρεπε καταστρατήγησιν των ελαχίστων τούτων ορίων εκ μέρους των εργοδοτών, ως και αθέμιτον συναγωνισμόν εις βλάβην της επαγγελματικής στάθμης του Μηχανικού και της ποιότητας των μελετών και των έργων... Είναι γνωστόν, άλλωστε, ότι μια κακώς αμειβομένη και κακή μελέτη επιφέρει σπατάλην εις την εκτέλεσιν ενός έργου, ενώ μία καλή, καλώς αμειβομένη μελέτη φέρει πολλαπλασίαν οικονομίαν εις τα έργα[...].»

Σημειώνουμε ότι το 1953, οπότε και θεοπίστηκε ο κώδικας αμοιβών, ο αριθμός των Διπλωματούχων Μηχανικών στη χώρα δεν υπερέβαινε τις τέσσερις χιλιάδες. Οι ελάχιστες αμοιβές θεσμοθετήθηκαν, όταν ο αριθμός των Διπλωματούχων Μηχανικών ήταν πολύ μικρός σε μια αναπτυσσόμενη οικονομία άρα και ο ανταγωνισμός ήταν πολύ μικρός. Το γεγονός αυτό συνεπάγεται ότι οι ελάχιστες αμοιβές δεν εισήχθησαν ως κάλυψη «συντεχνιακού» ή «κλαδικού» απήματος, αλλά ως μέσο προστασίας της ποιότητας, του πολίτη, του δημόσιου συμφέροντος και της ορθής, επιμελούς άσκησης και επίβλεψης, **δηλαδή, της πολιτειακής ευθύνης ελέγχου της εφαρμογής των κανόνων της Πολιτείας, της επιστήμης, της τέχνης και της τεχνικής.**

Η Υπουργική Απόφαση (ΥΠ) 81304/6083/6.12.89 περί «Καθορισμού τιμών μονάδος επιφανείας οικοδομικών έργων». (ΦΕΚ 886 Β') όριζε τον υπολογισμό του προϋπολογισμού των έργων, ο οποίος υπεισέρχεται στον καθορισμό του κώδικα ελάχιστων αμοιβών. Το 2000 η ΥΑ καταρρίφθηκε στο Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣτΕ Αρ. ΑΠ. 2506/2000⁴ και 2507/2000⁵),

γεγονός το οποίο άνοιξε το δρόμο, για να οδηγηθούμε στον σημερινό αναλυτικό τρόπο υπολογισμού των αμοιβών των Μηχανικών.

Σε περίπτωση εφαρμογής της - σύμφωνα με τα ελληνικά δικαστήρια - αποδεκτής νομοθεσίας, οι αμοιβές των Διπλωματούχων Μηχανικών για τις μελέτες και τις επιβλέψεις θα έπρεπε να υπολογίζονται με το ΠΔ 696/1974, ανάλογα με τον πραγματικό προϋπολογισμό των ιδιωτικών έργων. Στην περίπτωση αυτή οι αμοιβές μελέτης και επίβλεψης θα ήταν τουλάχιστον πενταπλάσιες σε σχέση με τις σημερινές.

Στη χώρα μας δεν υπάρχουν άδειες άσκησης, εκπαίδευση, πιστοποίηση ή διαδικασίες πιστοποίησης για τη συντριπτική πλειοψηφία των επαγγελματιών που εμπλέκονται στις κατασκευές, πλην των Διπλωματούχων Μηχανικών. Αυτό έχει μεγιστοποιήσει τις ευθύνες των Διπλωματούχων Μηχανικών κατά την άσκηση του επαγγέλματος και έχει οδηγήσει την Πολιτεία, **που είναι υπεύθυνη για την παράλειψη αυτή**, στη νομοθέτηση της διά βίου αστικής και ποινικής ευθύνης του Διπλωματούχου Μηχανικού (Ν. 2331/95, τροποποίηση άρθρου 286 του Ποινικού Κώδικα⁶). Παρόμοιος Νόμος δεν υπάρχει πουθενά στον δυτικό κόσμο ή ακόμα και στις αναπτυσσόμενες ή τριτοκοσμικές χώρες.

Στη χώρα μας, σε αντίθεση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, ακόμα και αυτές του αγγλοσαξονικού συστήματος, δεν υπάρχουν περιορισμοί στο μετοχικό κεφάλαιο και την ιδιοκτησία μελετητικών και κατασκευαστικών εταιρειών. Ιδιαίτερα στις κατασκευές μπορούν να δραστηριοποιηθούν όλοι οι πολίτες ανεξαρτήτως εκπαίδευσης, πεδίου εξειδίκευσης κλπ. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε τι ισχύει για τους συμβούλους Μηχανικούς και τις τεχνικές εταιρείες σε δύο ευρωπαϊκές χώρες:

Στη Γερμανία:

- Υπάρχουν ειδικές ρυθμίσεις για την απόκτηση του τίτλου «consulting engineer» (εγγραφή σε ειδικό μητρώο στην αντίστοιχη ομοσπονδιακή ένωση, η οποία ορίζει τις προϋποθέσεις εγγραφής).

- Εταιρείες περιορισμένης ευθύνης και κοινοπραξίες μπορούν να δραστηριοποιούνται στο χώρο των μελετών και επιβλέψεων, αλλά δε γίνονται μέλη των Ενώσεων Μηχανικών. Επίσης, οι ιδιώτες πρέπει να εγγράφονται σε ειδικό μητρώο, ώστε να χρησιμοποιούν τον τίτλο «consulting engineers» στην επωνυμία τους.

- Εγχώριες και ξένες εταιρείες μπορούν να έχουν στον τίτλο τους τον όρο «consulting engineer» υπό ορισμένες προϋποθέσεις.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο:

- Σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο που τηρείται, ο κάθε μέτοχος που απέρχεται, μεταβιβάζει τις μετοχές του σε ένα στέλεχος της εταιρείας του.

Στη χώρα μας οι -επεικώς- ανεπαρκείς ελεγκτικοί μηχανισμοί και η λειτουργία τους (πολεοδομικά γραφεία), οι απαραιτωμένες προδιαγραφές, η ξεπερασμένη τεχνική νομοθεσία, οι ανύπαρκτοι κανόνες ίδρυσης τεχνικών εταιρειών και άσκησης τεχνικών επαγγεμάτων, πλην Διπλωματούχων Μηχανικών, φέρουν ως τον μόνο υπεύθυνο για το αποτέλεσμα τους Διπλωματούχους Μηχανικούς που εμπλέκονται στη μελέτη και επίβλεψη.

Σημειώνουμε ότι σήμερα στη χώρα μας υπάρχουν περισσότεροι από 106.500 ενεργοί Διπλωματούχοι Μηχανικοί.

2. Βλ. Παράρτημα 1
3. Βλ. Παράρτημα 2
4. Βλ. Παράρτημα 3
5. Βλ. Παράρτημα 4
6. Βλ. Υποσημείωση 1

Κλειστό το επάγγελμα του Μηχανικού ή επικοινωνιακή «συνθηματολογική» σκοπιμότητα;

Από το λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας Γ. ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗ: **«κλειστός»:**

- αυτός που δεν επιτρέπει τη διόδο (από αυτόν), από τον οποίο απαγορεύεται να περάσει κανείς,
- (μτφ.) για χώρο επαγγελματικό, όπου δεν μπορεί να εισέλθει όποιος θέλει, αφού ελέγχεται αυστηρά από τα μέλη του, αυτός που δεν επιτρέπει εύκολα την είσοδο νέων μελών.

Με αυτή την έννοια ο όρος «κλειστό επάγγελμα» είναι όρος ακριβής, όταν αναφέρεται μόνο στην πρόσβαση σε αυτό, και εφόσον χρησιμοποιείται για τον προσδιορισμό επαγγέλματος που η άσκησή του τελεί υπό την προϋπόθεση χορήγησης άδειας, ενώ οι άδειες χορηγούνται σε περιορισμένο αριθμό ή και βάσει διακρίσεως με κριτήρια περιοριστικά, όπως η συγγένεια, η ιθαγένεια, η καταγωγή, η γεωγραφική ή διοικητική περιοχή κλπ.

Εάν, όμως, χρησιμοποιείται (ιδίως απευθυνόμενος στην κοινή γνώμη), για να προσδιορίσει επάγγελμα που η άδειά του χορηγείται σε απεριόριστο αριθμό ενδιαφερομένων που πληρούν ορισμένα προσόντα, υπονοώντας ότι, επειδή η άσκησή του τελεί υπό κανονισμούς σχετικούς με το είδος (τη μορφή, την ποιότητα και τη διατίμηση [αμοιβή] των παρεχόμενων υπηρεσιών, κατά την ιδεολογική και πάντως υποκειμενική άποψη αυτού που κάνει χρήση του όρου) που η άρση όλων ή ορισμένων από τους κανονισμούς θα είχε ως αποτέλεσμα να ασκήσουν το επάγγελμα περισσότεροι επαγγελματίες, τότε είναι όρος «συνθηματολογικός» σκοπού και παραπλανητικός.

Στην Ελλάδα η πρόσβαση στο επάγγελμα του Μηχανικού είναι ανοιχτή και ελεύθερη σε όποιον έχει λάβει το απαιτούμενο δίπλωμα σπουδών και επιτύχει στις σχετικές εξετάσεις. Ο αριθμός των αδειών επαγγέλματος είναι απεριόριστος και δεν τελεί υπό διακρίσεις, όπως αυτές που αναφέρθηκαν παραπάνω. Κατ' έτος χορηγούνται πολυάριθμες νέες άδειες (4.000 έως 4.500/έτος). Από τους κατ' έτος εγγραφόμενους στο ΤΕΕ, ποσοστό 35% έχει σπουδάσει σε σχολές του εξωτερικού.

Μετά από τη χορήγηση της άδειας, η άσκηση του επαγγέλματος του Μηχανικού στην Ελλάδα υπόκειται κατά το μεγαλύτερο μέρος της (αλλά όχι συνολικά) σε σημαντικούς κανόνες σχετικούς με την πληρότητα, την ποιότητα, τη μορφή, τους ελέγχους, τις ευθύνες και την αμοιβή των υπηρεσιών Μηχανικού. Οι κανόνες αυτοί είναι ανάλογοι με τη συλλογική ανάγκη, να διασφαλιστούν οι απαιτήσεις ασφάλειας, υγιεινής, αισθητικής, ελεγχόμενης δόμησης και προστασίας του περιβάλλοντος κλπ., που αποτελούν κοινωνικά αγαθά, αντικείμενα μέριμνας και προστασίας από το κράτος για λόγους δημοσίου συμφέροντος.

Η Οδηγία 2006/123/ΕΚ δεν υποχρεώνει τα κράτη - μέλη να καταργήσουν τις διατάξεις περί ελαχίστων ορίων αμοιβών ειδικά των Μηχανικών, διότι δεν αναφέρεται ευθέως στους Μηχανικούς. Η οδηγία θέτει στα κράτη - μέλη (μεταξύ άλλων) μία γενική υποχρέωση με δύο σκέλη (άρθρο 15):

1. Να εξετάσουν κατά πόσο τα νομικά τους συστήματα εξαρτούν την πρόσβαση σε δραστηριότητα παροχής υπηρεσιών (γενικώς) ή την άσκησή της από την τήρηση διαφόρων (συγκεκριμένων) απαιτήσεων (στις οποίες περιλαμβάνονται και οι τυχόν προβλεπόμενες υποχρεωτικές ελάχιστες νόμιμες αμοιβές) και να ελέγξουν:

- μήπως οι διακρίσεις είναι ανάλογες με την ιθαγένεια ή την έδρα των επιχειρήσεων,
- αν οι απαιτήσεις δικαιολογούνται από επιτακτικό λόγο δημοσίου συμφέροντος (αναγκαιότητα),
- αν οι απαιτήσεις είναι ανάλογες και οι μόνες κατάλληλες για την υλοποίηση του επιδιωκόμενου στόχου

2. Να εξετάσουν κατά πόσο τα νομικά τους συστήματα εξαρτούν την πρόσβαση σε δραστηριότητα παροχής υπηρεσιών (γενικώς) ή την άσκησή της από την τήρηση διαφόρων (συγκεκριμένων) απαιτήσεων (στις οποίες περιλαμβάνονται και οι τυχόν προβλεπόμενες υποχρεωτικές ελάχιστες νόμιμες αμοιβές) και να ελέγξουν:

- μήπως οι διακρίσεις είναι ανάλογες με την ιθαγένεια ή την έδρα των επιχειρήσεων,
- αν οι απαιτήσεις δικαιολογούνται από επιτακτικό λόγο δημοσίου συμφέροντος (αναγκαιότητα),
- αν οι απαιτήσεις είναι ανάλογες και οι μόνες κατάλληλες για την υλοποίηση του επιδιωκόμενου στόχου

(αναλογικότητα).

2. Να προσδιορίσουν αιτιολογημένα μέχρι την 28.12.2009:

- τις απαιτήσεις που προτιθενται να διατηρήσουν,
- τις απαιτήσεις που κατήργησαν ή περιορίσαν.

Από το αντικείμενο της άνω υποχρέωσης έχουν εξαιρεθεί ρητά (άρθρο 3) όσες ειδικές πτυχές της πρόσβασης και της άσκησης δραστηριότητας παροχής υπηρεσιών σε ειδικούς τομείς ή ειδικά επαγγέλματα ρυθμίζονται με άλλη διάταξη του κοινοτικού δικαίου, η οποία και υπερισχύει. Τέτοιες «ειδικές πτυχές» για τους παρόχους υπηρεσιών Μηχανικών είναι η κατάταξή τους σε επίσημους καταλόγους (μητρώα) και η διατίμηση ορισμένων υπηρεσιών τους (π.χ. εκπόνησης ορισμένων μελετών, διενέργειας επιβλέψεων κ.ά.), με τον καθορισμό ελαχίστων ή και ανωτάτων ορίων αμοιβών με διατάξεις για τις οποίες αναγνωρίζεται ειδικά από την οδηγία 2004/18/EK ότι απλώς η ευχέρεια της διατήρησής τους, αλλά ότι δεν πρέπει να θιγούν (βλ. προοίμιο, σκέψεις 45 και 47, άρθρα 46, 52 και 53 § 1).

Επομένως:

A. Το επάγγελμα του Μηχανικού στην Ελλάδα είναι «ανοιχτό» και το ΤΕΕ οφείλει να καταγγείλει την επικοινωνιακή «συνθηματολογική» κατάταξή του στα «κλειστά επαγγέλματα».

B. Από το σύνολο των εθνικών νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων που αφορούν την πρόσβαση και την άσκηση του επαγγέλματος του Μηχανικού, δεν θιγούνται από την Οδηγία 2006/123/EK οι διατάξεις που αφορούν στην εγγραφή και κατάταξή τους σε μητρώα μελετητών για την παροχή ορισμένων (συγκεκριμένων) υπηρεσιών, όπως η εκπόνηση μελετών και η άσκηση επιβλέψεων, καθώς και εκείνες που αφορούν στη διατίμηση των αμοιβών ορισμένων (επίσης συγκεκριμένων) υπηρεσιών τους.

Ιστορικό της συζήτησης περί κλειστών επαγγελμάτων

Το ζήτημα του κώδικα αμοιβών δεν συζητείται μόνο στην Ελλάδα, αλλά και σε πολλές χώρες - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο πλαίσιο της εφαρμογής της Οδηγίας 2006/123/ΕΚ. Είναι ενδεικτικό, ωστόσο, ότι το 2009 ο τότε Επίτροπος Εσωτερικής Αγοράς και Υπηρεσιών, Charlie McCreevy, απαντώντας σε σχετική ερώτηση στο Ευρωκοινοβούλιο για το επιδιωκόμενο από την Επιτροπή άνοιγμα των «κλειστών επαγγελμάτων», σημείωσε ότι «η Επιτροπή **δεν έχει ως αυτοσκοπό το άνοιγμα των κλειστών επαγγελμάτων, αλλά επιθυμεί να διασφαλίσει την ελεύθερη διακίνηση των επαγγελματιών στο πλαίσιο της κοινής εσωτερικής αγοράς**». Στη χώρα μας το θέμα του κώδικα αμοιβής των Μηχανικών, ως μέρος του ανοίγματος των λεγόμενων κλειστών επαγγελμάτων, έρχεται στην επικαιρότητα λόγω Μνημονίου και «Τρόικας». Πρέπει να τονιστεί ότι η Οδηγία 2006/123/EK εξαιρεί ρητά (Άρθρο 3) ειδικές πτυχές της πρόσβασης και της άσκησης δραστηριότητας παροχής υπηρεσιών σε ειδικούς τομείς ή ειδικά επαγγέλματα τα οποία ρυθμίζονται με άλλη διάταξη του κοινοτικού δικαίου, η οποία και υπερισχύει. Στην περίπτωση των Μηχανικών, αυτές είναι η εγγραφή τους σε μητρώα και η διατίμηση ορισμένων υπηρεσιών τους (εκπόνηση ορισμένων μελετών, επιβλέψεις κλπ.), για τις οποίες ορίζεται από την Οδηγία 2004/18/EK ότι δεν πρέπει να θιγούν.

Καταγραφή των χωρών με τον κώδικα αμοιβών,

Δεν υπάρχει συστηματική καταγραφή σε ευρωπαϊκό επίπεδο του καθεστώτος του κώδικα αμοιβών.

Η Διεθνής Ένωση Αρχιτεκτόνων (International Union of Architects) σε επιστολή της σχετικά με το θέμα ανέφερε ότι:

«Θεωρώντας ότι η Αρχιτεκτονική δεν είναι μια συνήθης υπηρεσία, αλλά συνδέεται με την ασφάλεια και ποιότητα της ζωής των ανθρώπων, δημιούργησε μια από τις σημαντικότερες επιτροπές, που ονομάζεται Professional Practice Commission. Η επιτροπή αυτή επεξεργάστηκε και επεξεργάζεται Κατευθυντήριες Οδηγίες για όλα τα άρθρα του Συμφώνου. Η κατευθυντήρια οδηγία για τις ΑΜΟΙΒΕΣ (procurement, fees) βρίσκεται σήμερα υπό επεξεργασία και προετοιμάζεται να υποβληθεί στη Γενική Συνέλευση του Τόκιο, το 2011, και ονομάζεται "Recommended Guideline for the Accord policy on the development of fees".

Παράλληλα με τη διατύπωση των επισημαν αυτών κειμένων, η Επιτροπή δημιούργησε μια βάση δεδομένων που στηρίζεται σε ερωτηματολόγιο που κοινοποιήθηκε σε όλα τα μέλη της UIA. Σύμφωνα με την τελευταία ανανεωμένη έκδοση αυτής της βάσης δεδομένων (2007) που στηρίζεται σε στοιχεία 91 κρατών - μελών, και σχετικά με το ερώτημα "Υπάρχει στη χώρα σας μηχανισμός υπολογισμού των αμοιβών των αρχιτεκτόνων", τα στατιστικά στοιχεία είναι τα παρακάτω:

- Το 89% των κρατών - μελών δήλωσε ότι υπάρχει μηχανισμός υπολογισμού των αμοιβών των αρχιτεκτόνων, δηλαδή κώδικας αμοιβών.
- Το 24% δήλωσε ότι ο κανονισμός αυτός εφαρμόζεται υποχρεωτικά (ενδεικτικά αναφέρουμε Μπενίν, Βολιβία, Κόστα Ρίκα, Γερμανία, Ελλάδα, Εκουαδόρ, Ονδούρα, Κροατία, Μάλτα, Μαλαισία, Ναμίμπια, Παλαιστίνη, Σλοβενία και Τουρκία) και
- το 52% ότι δεν εφαρμόζεται.
- Στην ερώτηση αν υπάρχει βοηθητική κλίμακα υπολογισμού των αμοιβών των αρχιτεκτόνων, το 52% απάντησε "να" και το 15% "όχι," με διάφορες ενδιάμεσες

της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε σχέση τις τρέχουσες τιμές και το συνολικό θεσμικό πλαίσιο

παραλλαγές.

• Στην ερώτηση ποιος δημοσιεύει αυτήν την κλίμακα, η απάντηση σε 37 χώρες - μέλη είναι οι επαγγελματικές οργανώσεις και σε 18 το κράτος. Συνήθως το κράτος είναι υπεύθυνο στις περιπτώσεις όπου η εφαρμογή του υπολογισμού της αμοιβής είναι υποχρεωτική από το νόμο».

Και η επιστολή συνεχίζει:

«Η UIA θεωρεί ότι θα πρέπει να υπάρχει σύστημα προσδιορισμού των αμοιβών των Αρχιτεκτόνων και αντικείμενο της Επιτροπής του Επαγγέλματος, μεταξύ άλλων, είναι η διατύπωση της σχετικής κατευθυντήριας οδηγίας. Απόσπασμα προσχεδίου αυτής της οδηγίας επισυνάπτεται στο Παράρτημα 5.

Μετά και από σχετική διερεύνηση του θέματος από το ΤΕΕ διαπιστώνεται ότι σε κάθε χώρα που έχει ακολουθήσει το ηπειρωτικό ευρωπαϊκό σύστημα υπάρχει ένα κρυμμένο -ή μη- σύστημα προσδιορισμού ελάχιστων αμοιβών. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε:

- **Γερμανία:** Σύστημα κώδικα αμοιβών (Honorarordnung für Architekten und Ingenieure - HOAI) είναι ενσωματωμένο στην εθνική νομοθεσία.

- **Αυστρία:** Υπάρχει κώδικας αμοιβών, τον οποίο προωθεί στα μέλη του το Ομοσπονδιακό Επιμελητήριο Μηχανικών και αρχιτεκτόνων (Arch+Ing) "κάτω από το τραπέζι", όπως χαρακτηριστικά λέγεται, χωρίς να είναι νομοθετικά κατοχυρωμένος.

- **Ισπανία:** Υπάρχει ενδεικτικός κώδικας αμοιβών, χρησιμοποιούμενος ως πληροφοριακός για τους πελάτες, χωρίς να είναι δεσμευτικός.

- **Αγγλία:** Το συνολικό πλαίσιο άσκησης του επαγγέλματος είναι διαφορετικό:

Μια εταιρεία αναλαμβάνει συνήθως το Design (Μελέτη Αρχιτεκτονική), ενώ η ίδια ή άλλες εταιρείες αναλαμβάνουν το Project Management (Μελέτη Εφαρμογής - Επίβλεψη) και την κατασκευή.

Προκειμένου να συγκεντρωθούν συγκριτικά στατιστικά στοιχεία για τις αμοιβές μελετών και επιβλέψεων στις χώρες της ΕΕ, πρέπει να γίνει πλήρης έρευνα και συλλογή σχετικών στοιχείων. Από σύντομο υπολογισμό των αμοιβών στη Γερμανία και την Ελλάδα διαπιστώσαμε ότι:

Στη Γερμανία⁷ για μια κατοικία εμβαδού 100

τ.μ., με κόστος κατασκευής 250.000 ευρώ, η ολική αμοιβή Μηχανικού (μελέτη - επίβλεψη) κυμαίνεται από 29.018 ευρώ έως 35.610 ευρώ (11,6% έως 14,3%) ενώ το κόστος για την αρχιτεκτονική μελέτη μόνο ανέρχεται σε 7.478 ευρώ. Οι τιμές δεν περιλαμβάνουν overheads. (Πηγή: Honorarordnung für Architekten und Ingenieure - HOAI 2009).

Στην Ελλάδα το αντίστοιχο κόστος μελέτης και επίβλεψης, όπως υπολογίζεται με τις ελάχιστες νόμιμες αμοιβές, είναι 8.278,66 ευρώ, ενώ για τη μελέτη μόνο ανέρχεται σε 4.767,10⁸ ευρώ. **Το κόστος συνεπώς για μελέτη και επίβλεψη στη Γερμανία είναι κατά 330% υψηλότερο από ό,τι στην Ελλάδα και προφανώς διαβίωσης στις δύο χώρες.**

Στοιχεία για τις αμοιβές Αρχιτεκτόνων και Μηχανικών για ιδιωτικά έργα στην Ισπανία δίνονται στο Παράρτημα 7.

Στοιχεία για τις αμοιβές συμβούλων Μηχανικών διεθνώς περιλαμβάνονται στο Παράρτημα 8 (ΗΠΑ, U.S. Department of Labor Statistics και Καναδάς), ενώ το Παράρτημα 9 περιλαμβάνει στοιχεία του Institute for Electrical and Electronics Engineers για τις αμοιβές των Consulting Engineers στις ΗΠΑ (IEEE_Fee_survey).

Το Παράρτημα 10 περιλαμβάνει στοιχεία για τις αμοιβές Μηχανικών στην Ιαπωνία.

Χαρακτηριστικά είναι και τα συμπεράσματα από την τελευταία έρευνα της Παγκόσμιας Τράπεζας **"Doing Business 2011"** σύμφωνα με την οποία: **"Η Ελλάδα κατατάσσεται στην 109η θέση παγκόσμια ως προς την ευχέρεια επιχειρηματικής δραστηριότητας, αλλά στην 51η θέση ως προς τις διαδικασίες έκδοσης αδειών (οικοδομικών και κάθε είδους εγκαταστάσεων, συμπεριλαμβανομένων των συνδέσεων με κοινωφελείς οργανισμούς).**

Ως προς τον **αριθμό διαδικασιών αδειοδότησης που απαιτούνται, κατατάσσεται στη 18η θέση σε σύνολο 29 ευρωπαϊκών χωρών, ενώ ως προς το χρόνο έκδοσης αδειών στη 13η καλύτερη θέση. Ως προς το κόστος των αδειών καταλαμβάνει τη 10η καλύτερη θέση (φθηνότερο κόστος) με κόστος κάτω από το 50% του Μ.Ο. των 29 εξεταζόμενων χωρών"**⁹.

7. Βλ. Παράρτημα 6

8. Είναι: 194,47 ευρώ για τη μελέτη τοπογραφικού, 2.545,70 ευρώ για μελέτες αρχιτέκτονα, 1.135,49 ευρώ για μελέτη στατικών και 891,44 ευρώ για μελέτες Ηλεκτρολόγου - Μηχανολόγου

9. <http://www.doingbusiness.org/reports/doing-business/doing-business-2011>

Συνεδριάζει η Αντιπροσωπεία ΤΕΕ

Ο πρόεδρος της Αντιπροσωπείας ΤΕΕ, **Γιάννης Θεοδωράκης,**

καλεί τα μέλη της στη **δεύτερη τακτική** συνεδρίαση, που θα πραγματοποιηθεί τη Δευτέρα 6 Δεκεμβρίου 2010 και ώρα 10.00 π.μ. στην αίθουσα εκδηλώσεων του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας (Νίκης 4, 1ος όροφος) με θέματα:

1. Ανακοινώσεις του Προεδρείου της Αντιπροσωπείας του ΤΕΕ.
2. Ενημέρωση - Συζήτηση για τη δραστηριότητα της Διοικούσας Επιτροπής.
3. Έλεγχος - Ερωτήσεις - Επερωτήσεις προς τη Διοικούσα Επιτροπή.
4. Έγκριση Προϋπολογισμού του ΤΕΕ οικονομικού έτους 2011.
5. Θεσμικό Πλαίσιο Άσκησης Επαγγέλματος και Κώδικας Αμοιβών.

Στη συνεδρίαση αυτή απαιτείται απαρτία πάνω από το μισό των Μελών.

Αν δεν επιτευχθεί απαρτία, η συνεδρίαση θα πραγματοποιηθεί **το Σάββατο 11 Δεκεμβρίου 2010 και ώρα 09.30, στο ξενοδοχείο «Athens Imperial» (Πλατεία Καραϊσκάκη, κοντά στο σταθμό «Μεταξουργείο» του μετρό),** και με την ίδια ημερήσια διάταξη, οπότε αρκεί για την απαρτία η παρουσία του ενός τετάρτου των Μελών της Αντιπροσωπείας του ΤΕΕ.

Επισημαίνεται ότι: α) Η διαπίστωση της ύπαρξης απαρτίας θα γίνει το αργότερο στις **09.45 του Σαββάτου 11 Δεκεμβρίου 2010,** ενώ η συνεδρίαση προβλέπεται να διαρκέσει έως τις **19:00** της ίδιας ημέρας, β) Η συνεδρίαση θα συνεχιστεί την **Κυριακή 12 Δεκεμβρίου 2010 με ώρα έναρξης 10.00** και προβλέπεται να ολοκληρωθεί στις **14.00.**

Το σύστημα του κώδικα αμοιβών, ως ελάχιστων ορίων, ως θεσμός για την παροχή μελετών και επιβλέψεων, υπηρεσιών Μηχανικού στην Ελλάδα, είναι στο στόχαστρο ισχυρής μερίδας της εκτελεστικής εξουσίας (κυβερνητικών στελεχών - Ευρωπαϊκής Επι-

εργάζονται μεθοδικά γι' αυτό.

Το κέντρο αυτό εμφανίζεται ισχυρότερο, ίσως κυρίαρχο, σήμερα, διότι από τη δράση του έχουν προέλθει (άμεσα ή έμμεσα) πολύ σημαντικά κείμενα (εκθέσεις, δικαστικές αποφάσεις, αιτιολογημένες γνώμες κ.ά.), αλλά και κείμενα δημοσιογραφίας έγκριτων κατά τα άλλα εφημερίδων.

2. Στο δεύτερο κέντρο εξουσίας

Είναι πολύ χαρακτηριστικό, ότι στη σχετική επιχειρηματολογία δεν έγινε η παραμικρή μνεία του ειδικού κανόνα κοινοτικού δικαίου που ίσχυε από την πρώτη οδηγία για τις δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών, περί της μη αλλαγής των εθνικών νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων που αφορούν τις αμοιβές Μηχανικών και Αρχιτεκτόνων, λες και ο τρόπος αντιμετώπισης του ζη-

οι υφιστάμενες εθνικές διατάξεις περί αμοιβών Μηχανικών, και, παράλληλα, να θεωρούν ότι αυτές οι εθνικές διατάξεις συγκρούονται με τις διατάξεις της Συνθήκης περί ανταγωνισμού, είναι τουλάχιστον παράδοξο, αφού οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις κατεξοχήν υπηρετούν τους κανόνες του ανταγωνισμού.

Ο κώδικας αμοιβών δεν «κλείνει» το επάγγελμα - Τεκμηρίωση

τροπής - Στελεχών του ΔΝΤ) και γίνεται αντικείμενο επιπόλαιας συνήθως δημοσιογραφίας και συζητήσεων. Έχουν εκδοθεί και ορισμένες δικαστικές αποφάσεις¹⁰.

Το ζήτημα έχει αναπτυχθεί σε δύο πεδία:

1. Στο πεδίο του ιδιωτικού τομέα, όπου ο θεσμός των αμοιβών είναι τμήμα της εποπτείας του κράτους στην παροχή υπηρεσιών Μηχανικού, ιδίως στην κατασκευαστική ιδιωτική δραστηριότητα, αλλά και σε κάθε ιδιωτική δραστηριότητα Μηχανικού που επηρεάζει προστατευόμενα από το κράτος κοινωνικά αγαθά (Ασφάλεια - Υγιεινή - Αισθητική - Περιβάλλον).

2. Στο πεδίο του δημόσιου τομέα, όπου ο θεσμός υπηρετεί τα ίδια αγαθά και επιπλέον επηρεάζει καίρια τη σύναψη και εκτέλεση των δημοσίων συμβάσεων μελετών και παροχής υπηρεσιών Μηχανικού.

Η πίεση για την κατάργηση του θεσμού είναι δεδομένη. Η αιτία της πίεσης της είναι λιγότερο δεδομένη. Η αναζήτηση της αφετηρίας της πίεσης και του τρόπου που εκδηλώνεται, φανερώνει ότι μάλλον προέρχεται από δύο «κέντρα εξουσίας»:

1. Στο πρώτο ανήκουν όργανα, Υπηρεσίες ή και μεμονωμένα πρόσωπα κυρίως της ΕΕ, που «αξιωματικά» λόγω ιδεολογικο-επιστημονικών αντιλήψεων έχουν σκοπό να επεκτείνουν, κυριολεκτικά, τους κανόνες που ισχύουν στο εμπόριο, με την ένταξη σε αυτούς και της παροχής επιστημονικού έργου ή υπηρεσιών και τα τελευταία δέκα χρόνια

ανήκουν όργανα, υπηρεσίες ή και μεμονωμένα πρόσωπα, που είτε είναι ουδέτερα είτε δεν εμφορούνται από τις ίδιες αντιλήψεις, αλλά, λόγω αρμοδιότητας, πιέζονται ή θεωρούν ότι οφείλουν να λάβουν μέτρα που αφορούν στο θεσμό.

Με κάποιες επιφυλάξεις, θα μπορούσε να κατατάξει κανείς την οδηγία 2006/123/ΕΚ (οδηγία για τις υπηρεσίες ή «Μπολκενστάιν» στη δράση μερίδας αυτού του «κέντρου εξουσίας», διότι, άσχετα από τη μελλοντική έκβαση, φαίνεται ότι η οδηγία «βάζει φρένο» στην ταχύτητα δράσης του πρώτου κέντρου και την εκλογικεύει.

Ορισμένες χρήσιμες διαπιστώσεις είναι οι εξής:

Η πρώτη διαπίστωση είναι ότι το ζήτημα δημιουργήθηκε μέσα στην τρέχουσα δεκαετία, με τη Διεύθυνση Ανταγωνισμού της ΕΕ σε πρωταγωνιστικό ρόλο, και με επίκληση μόνο γενικών κανόνων και αρχών του κοινοτικού δικαίου, που ισχύουν, χωρίς μεταβολή επί, περίπου, 50 χρόνια, δηλαδή της αρχής του ανταγωνισμού στο εμπόριο μεταξύ κρατών - μελών (άρθρο 81 -πρώην 85 επ. της Συνθήκης), την αρχή της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών (άρθρο 49 -πρώην 59) και την υποχρέωση των κρατών να διασφαλίζουν την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου (άρθρο 10 -πρώην 5). *Σαν να αφυπνίστηκαν μετά από μισό αιώνα ορισμένοι υπάλληλοι, στελέχη, όργανα και νομικοί, αναφορικά με την αληθινή έννοια των αρχικών διατάξεων της Συνθήκης.*

τήματος στο κοινοτικό δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων (αρμοδιότητας της Διεύθυνσης Εσωτερικής Αγοράς) να μην έχει την ίδια ή τουλάχιστον πολύ σχετική αιτιολογική βάση με τον τρόπο αντιμετώπισης του στις όμοιες συναλλαγές που γίνονται με μη δημόσιες συμβάσεις.

Είναι ακόμα πιο χαρακτηριστικό ότι, ενώ η κατεύθυνση που προήρξετο από τον κλάδο του «ανταγωνισμού» ήταν (ας πούμε «αγοραίων αντιλήψεων») προς την κατάργηση των εθνικών διατάξεων περί αμοιβών, η τροποποίηση της οδηγίας για τις δημόσιες συμβάσεις (Οδηγία 2004/18/ΕΚ) φανέρωνε αντίθετη κατεύθυνση. Αφού η μέχρι τότε διατύπωση των προηγούμενων οδηγιών, που ανέφερε ότι «*δεν απαιτούντο*» αλλαγές στην επικρατούσα σε εθνικό επίπεδο κατάσταση, όσον αφορά τον ανταγωνισμό ως προς τις τιμές μεταξύ των προσώπων που παρέχουν ορισμένες υπηρεσίες (βλ. 28η σκέψη του προοιμίου της 92/50/ΕΟΚ), τροποποιήθηκε το 2004 ορίζοντας ακόμα πιο κατηγορηματικά, ότι «...*τα κριτήρια ανάθεσης δεν πρέπει να θίγουν την εφαρμογή εθνικών διατάξεων που διέπουν την αμοιβή ορισμένων υπηρεσιών, όπως παραδείγματος χάριν, οι αμοιβές αρχιτεκτόνων, Μηχανικών...*» (βλ. 47η σκέψη του προοιμίου της 2004/18/ΕΚ).

Το να υποθέσει κανείς ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, που θέσπισαν την οδηγία 2004/18/ΕΚ, έκριναν ότι ειδικά και μόνο για τις δημόσιες συμβάσεις δεν πρέπει να θιγούν

Το να υποθέσουμε, όμως, ότι έχουμε μία ενιαία νομοθεσία, αλλά δύο κέντρα «εξουσίας», με διαφορετική αντίληψη για το ίδιο θέμα είναι πολύ λιγότερο παράδοξο.

Κάτι που αποτελεί ένδειξη για την ύπαρξη των δύο αντίρροπων τάσεων είναι και το γεγονός ότι από τις δυνάμεις της πρώτης εκπορεύονται ακόμα και σήμερα πράξεις που εντέλλονται την άμεση κατάργηση του νομοθετικού συστήματος περί κώδικα αμοιβών στον κλάδο των νομικών υπηρεσιών (δικηγόρων), με ευθεία επίκληση μόνο των γενικών διατάξεων της Συνθήκης, σιωπώντας για το ότι παράλληλα βρίσκεται σε εξέλιξη η τακτική διαδικασία της Οδηγίας 2006/123/ΕΚ, από την οποία θα προκύψει, αν απαιτηθεί, η κατάργηση του εν λόγω συστήματος αμοιβών.

Όλα αυτά είναι τουλάχιστον ασυνήθιστα και προκαλούν την περιέργεια να εντοπισθεί ο πυρήνας της επιχειρηματολογίας της πρώτης «τάσης», καθώς και το πραγματικό κίνητρο, αν η επιχειρηματολογία στερείται ισχυρής βάσης.

Η επιχειρηματολογία έχει δύο σκέλη, το νομικό και το ουσιαστικό.

Το «νομικό» σκέλος της επιχειρηματολογίας περιλαμβάνει τις σκέψεις με τις οποίες ο θεσμός του κώδικα αμοιβών «εντάχθηκε» στο πεδίο εφαρμογής του εμπορικού δικαίου και ειδικότερα του επιμέρους κλάδου του δικαίου του ανταγωνισμού (απαγόρευση όλων των συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων, όλων των αποφάσεων ενώσεων επιχειρήσεων -εν προκειμένω αναφο-

ρικά με τις τιμές αγοράς και πώλησης και όλων των εναρμονισμένων πρακτικών, που μπορούν, δυνάμει, να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ των κρατών κλπ.).

Διαπιστώνεται ότι οι σχετικές σκέψεις έχουν έντονα δογματικό χαρακτήρα και σε μεγάλο βαθμό έχουν προέλευση όχι τόσο τη νομική επιστήμη, αλλά τα οικονομικά με την ορολογία τους και δεν απηχούν

κοι σύλλογοι των εν λόγω επιστημόνων όσο και τα οικεία Επιμελητήρια, ασχέτως του αν είναι ΝΠΙΔ ή ΝΠΔΔ.

- Η παροχή επιστημονικού έργου ή υπηρεσιών από τις άνω «επιχειρήσεις» εξομοιώθηκε (από πλευράς νομικής αντιμετώπισης) με αντικείμενο εμπορίου (εμπόρευμα).

Η έκφραση των παραπάνω από-

τάσσει όχι μόνο την εξάλειψη κάθε δυσμενούς διακρίσεως, λόγω ιθαγενείας σε βάρος του παρέχοντος υπηρεσίες που είναι εγκατεστημένοι σε άλλο κράτος - μέλος, αλλά και την κατάργηση κάθε περιορισμού, έστω και αν ο περιορισμός ισχύει αδιακρίτως τόσο για τους ημεδαπούς παρέχοντες υπηρεσίες όσο και γι' αυτούς των άλλων κρατών - μελών, εφόσον ο περιορισμός αυτός μπορεί να απαγορεύσει ή να παρεμποδίσει περισσότερο τις δραστηριότητες του παρέχοντος υπηρεσίες, που είναι εγκατεστημένοι σε άλλο κράτος - μέλος, όπου παρέχει νόμιμα ανάλογες υπηρεσίες και

• η σκέψη ότι το εν λόγω άρθρο 49 EK απαγορεύει την εφαρμογή οποιασδήποτε εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως που έχει ως αποτέλεσμα να καθίσταται η παροχή υπηρεσιών μεταξύ κρατών

- μελών δυσχερέστερη από ό,τι η παροχή υπηρεσιών που πραγματοποιείται αποκλειστικώς στο εσωτερικό ενός κράτους - μέλους.

Το ουσιαστικό σκέλος της επιχειρηματολογίας περιλαμβάνει στον πυρήνα της μία και μοναδική σκέψη, με την οποία συμπεραίνεται ότι ο θεσμός του κώδικα αμοιβών έχει ως αποτέλεσμα να καθίσταται η παροχή υπηρεσιών μεταξύ κρατών - μελών δυσχερέστερη από ό,τι η παροχή υπηρεσιών που πραγματοποιείται αποκλειστικά στο εσωτερικό ενός κράτους - μέλους και για το λόγο αυτό συνιστά περιορισμό κατά την έννοια του άρθρου 49 EK.

Η σχετική σκέψη συνιστάται στην υποκειμενική φύσεως κρίση ότι η νομική απαγόρευση σε ένα κράτος της ευχέρειας να συμφωνούνται μεταξύ των ελεύθερων επαγγελματιών (επισημαίνουμε: μόνο των δικηγόρων προς το παρόν) και των πελα-

τών τους αμοιβές χαμηλότερες από τα κατώτατα όρια στερεί από τους επαγγελματίες, που είναι εγκατεστημένοι σε άλλο κράτος - μέλος, τη δυνατότητα να ανταγωνιστούν αποτελεσματικότερα τους «ημεδαπούς», που λόγω της εγκαταστάσεώς τους διαθέτουν μεγαλύτερη ευχέρεια ως προς την προσέλευση πελατείας από ότι οι «αλλοδαποί», ζητώντας αμοιβές χαμηλότερες από τις καθορισμένες στο πρώτο κράτος. Η σκέψη αφορά, στην πραγματικότητα, μάλλον μόνο όσους επαγγελματίες είναι εγκατεστημένοι σε κράτη με πολύ χαμηλό βιοτικό επίπεδο έναντι του κράτους στο οποίο θα παράσχουν υπηρεσία.

Σύμφωνα με αυτή τη σκέψη, ο «θεσμός» των ελαχίστων ορίων αμοιβών ΔΕΝ συνιστά «περιορισμό» που να απαγορεύεται κατά το άρθρο 49 EK, αν δεσμεύει μόνο τους εγκατεστημένους ελεύθερους επαγγελματίες στο κράτος που ισχύει ο θεσμός και, ταυτόχρονα, απαλλάσσει όσους παρέχουν υπηρεσίες στο εσωτερικό αυτού του κράτους, ενώ είναι εγκατεστημένοι σε άλλο κράτος - μέλος.

Η Γερμανία εντόπισε αυτήν τη σκέψη και πολύ πρόσφατα τροποποίησε το δικό της «θεσμό» προς την κατεύθυνση που προαναφέρθηκε.

Τέλος, στο ουσιαστικό σκέλος της επιχειρηματολογίας περιλαμβάνονται και σκέψεις με τις οποίες λαμβάνονται υπόψη, αλλά, στην πραγματικότητα, υποβαθμίζονται, αφενός η αιτιολογική βάση του θεσμού και αφετέρου το πρόσθετο επιχείρημα ότι οι κατώτατες επιτρεπόμενες αμοιβές είναι πράγματι οι χαμηλότερες που θα δεχόταν η λογική.

Η βασική και, στην πραγματικότητα, η μόνη σκέψη με την οποία αντικρούεται η αιτιολογική βάση του θεσμού είναι ότι η ποιότητα του έργου ή των υπηρεσιών του ελεύθερου επαγγελματία δε συμβαδίζει κατ' ανάγκη με υψηλές τιμές, διότι ο θεσμός αυτός δεν μπορεί να εμποδίσει ένα ασυνείδητο επαγγελματία να παράσχει χαμηλή ποιότητα παρά την κα-

ούτε τις αντιλήψεις της κοινωνίας, τουλάχιστον πολύ σημαντικούς με-ρους της.

Με τέτοιες σκέψεις:

- Όλοι οι «πάροχοι υπηρεσιών», αδιακρίτως του αν ασκούν εμπορική δραστηριότητα ή όχι, χαρακτηρίστηκαν «επιχειρήσεις», με την έννοια, όμως, του εμπορικού δικαίου. Έτσι, ενώ οι εμπορικές συναλλαγές είναι υποσύνολο των εν γένει οικονομικών συναλλαγών εντάχθηκαν στους κανόνες του υποσυνόλου και εξωτερικές δραστηριότητες και έτσι περιλήφθηκαν στο εμπορικό δίκαιο (προς το παρόν μόνο στο κεφάλαιο του δικαίου του ανταγωνισμού) και οι επιστήμονες ελεύθεροι επαγγελματίες (δικηγόροι, μηχανικοί, αρχιτέκτονες), που η παροχή των υπηρεσιών τους ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΕΜΠΟΡΙΟ.

- Χαρακτηρίστηκαν «ενώσεις επιχειρήσεων» τόσο οι επαγγελματι-

ψων, επισήμως, έχει σημαντικό βάρος, άσχετα από το ότι μέχρι στιγμής γίνεται δεκτό, ότι όσο ο «θεσμός» είναι κρατικό μέτρο κανονιστικού χαρακτήρα, δεν συγκρούεται με τα σχετικά άρθρα 80, 81 και 82 της Συνθήκης (βλ. ΔΕΚ «Arduino» σκέψη 44 και «Cipolla» σκέψη 54).

Περαιτέρω το «νομικό» σκέλος της επιχειρηματολογίας περιλαμβάνει τις σκέψεις με τις οποίες ο θεσμός των δεσμευτικά ελαχίστων ορίων αμοιβών εντάχθηκε στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 49 της Συνθήκης (απαγόρευση περιορισμών στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών στο εσωτερικό της Κοινότητας).

Εδώ κυριαρχούν κυρίως οι εξής σκέψεις, για την απόδοση του νοήματος του άρθρου 49 EK, ως απρόσωποι κανόνες δικαίου:

- η σκέψη ότι το άρθρο 49 επι-

λή αμοιβή του, και, επομένως, ο καθορισμός δεσμευτικών τιμών δεν εγγυάται την παροχή υπηρεσιών συνοδευόμενη από ένα ελάχιστο επίπεδο ποιότητας. Για την εξασφάλιση αυτής της ποιότητας, αρκούν τα άλλα μέτρα που συνδέονται με την άσκηση του επαγγέλματος, όπως η χορήγηση επαγγελματικής άδειας, ο κώδικας δεοντολογίας, ο πειθαρχικός έλεγχος και το εν γένει σύστημα καταλογοισμού ευθύνης.

Το σφάλμα της σκέψης είναι κυρίως ότι, με δεδομένο το σκοπό του νομοθέτη, που είναι να διασφαλίσει ένα ελάχιστο ανεκτό επίπεδο ποιότητας για συγκεκριμένες υπηρεσίες που έχουν την ιδιομορφία να παρέχονται υπό σχέσεις «εμπιστοσύνης», διότι ο έλεγχος της ποιότητας τους από τρίτους είναι πρακτικά δυσχερές (αν όχι ανέφικτος), δέχεται την εξάρτηση από το συνήθως συμβαίνον ως καθοριστική για τον τρόπο που ένας κανόνας δικαίου θα ρυθμίσει το ζητούμενο¹¹. Αντιθέτως, ο νομοθέτης ορθά έκρινε (κυριαρχικά), ότι σκοπός του δεν είναι να αποκλείσει την ε-

ξάρτηση (αυτό είναι ουτοπικό), αλλά να διασφαλίσει την κατά κανόνα γενική ποιότητα των υπηρεσιών σε ένα χώρο που δραστηριοποιούνται επαγγελματίες, όπου εξορισμού θα υπάρχουν και μεμονωμένες περιπτώσεις και στα δύο άκρα (δηλαδή και ασυνειδητοί επαγγελματίες και ακραία ευσυνειδητοί). Γι' αυτό ο νομοθέτης έκρινε ότι απαιτείται να συνοδεύεται το σύνολο των μέτρων που ρυθμίζουν την άσκηση του επαγγέλματος (άδεια, κώδικας δεοντολογίας, έλεγχος, ευθύνες) και από το σύστημα αμοιβών, το οποίο, ως ισορροπημένο ΣΥΝΟΛΟ θα αποτρέψει το μέσο επαγγελματία από το να παρέχει κατά κανόνα χαμηλής ποιότητας υπηρεσίες.

Το επιχείρημα που έχει προβληθεί (επί των δικηγορικών αμοιβών), ότι οι κατώτατες επιτρεπόμενες αμοιβές είναι πράγματι οι χαμηλότερες που θα δεχόταν η λογική, δεν έχει αντικρουστεί.

Συμπέρασμα (με τα δεδομένα που υπάρχουν):

Η επιβίωση του θεσμού των αμοιβών Μηχανικών στην πραγματικότητα δεν είναι ζήτημα νομικό, αλλά πολιτικής αντίληψης και ισχύος.

Καθοριστικό θα είναι:

α) Να επιβεβαιωθούν οι κοινωνικές διαστάσεις του ζητήματος και να αποφασισθεί αν θα ληφθούν υπόψη.

β) Να εντοπισθεί ποιες είναι οι υπάρχουσες οικονομικές ή άλλου είδους μελέτες για τις επιπτώσεις στην οικονομία από την τυχόν κατάργηση του «θεσμού» (π.χ. η από Μαΐου 2005 έκθεση του ΚΕΠΕ), να εξετασθεί αν είναι τεκμηριωμένες και να ελεγχθούν τα συμπεράσματά τους, εντοπίζοντας ιδίως τις παραδοχές, που λαμβάνουν και από τις οποίες εξαρτώνται τα συμπεράσματά τους, καθώς και τις παραδοχές που παραλείπουν να λάβουν υπόψη τους.

γ) Να προσδιορισθούν οι άμεσες επιπτώσεις στα δημοσιονομικά του κράτους και των ΝΠΔΔ που επηρεάζονται (π.χ. ασφαλιστικό σύστημα, έσοδα του κράτους, ΕΜΠ), συνεκτιμώντας τη φοροδιαφυγή, καθώς και το κόστος αναπλήρωσης του καταργούμενου θεσμού από ένα σύστημα ουσιαστικών ελέγχων των μελετών και υπηρεσιών.

δ) Να γίνει σοβαρή ενημέρωση της κοινής γνώμης και να προληφθεί η πρόχειρη ή «κίτρινη» ενημέρωση μέσω των ΜΜΕ.

Οι υπέρμαχοι της κατάργησης ισχυρίζονται ότι:

Α. Δημιουργούν δυσμενές κλίμα στην Εθνική Οικονομία και μειώνουν την ανταγωνιστικότητά της.

Β. Περιορίζουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό στην αγορά της χώρας, ιδίως τη δυνατότητα των νέων Μηχανικών να εισέλθουν στην αγορά, ανταγωνιζόμενοι τους παλαιότερους.

Γ. Περιορίζουν τη δυνατότητα Μηχανικών από άλλες ευρωπαϊκές και τρίτες χώρες να ανταγωνισθούν τους Έλληνες Μηχανικούς.

Για να απαντήσουμε στους παραπάνω προβληματισμούς πρέπει να εξετάσουμε το πώς επιδρά η ύπαρξη καθορισμού ελάχιστων αμοιβών των Μηχανικών και Αρχιτεκτόνων:

Α. Στην ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής Οικονομίας και συγκεκριμένα:

Α1) Εάν οι ελάχιστες αμοιβές οδηγούν σε αυξημένο κό-

10. Για το παρόν κείμενο λήφθηκαν υπόψη (εκτός από τα μνημονεύμενα άρθρα της Συνθήκης, οι οδηγίες 92/50/ΕΟΚ, 2004/18/ΕΚ και 2006/123/ΕΚ, και ο ν. 3845/2010 («ΜΝΗΜΟΝΙΟ» με όλα του τα παραρτήματα) και τα ακόλουθα στοιχεία:

i. Η έκθεση σχετικά με τον ανταγωνισμό στον τομέα των επαγγελματικών υπηρεσιών COM (2004) 83 της 9ης Φεβρ. 2004.

ii. Το με αριθ. πρωτ. 3995/5.7.2005 έγγραφο της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού προς το ΤΕΕ για απόψεις σχετικά με την Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον ανταγωνισμό στον τομέα των ελεύθερων επαγγελματιών και την απάντηση του ΤΕΕ.

iii. Η «ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ» COM(2005)405 τελικό, Βρυξέλλες, 5.9.2005.

iv. Η από Μαΐου 2005 «έρευνα» του ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ (ΚΕΠΕ) «Οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις για την Ελλάδα της υπό συζήτηση οδηγίας για την απελευθέρωση του τομέα των υπηρεσιών στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά».

v. Τα έγγραφα του ΤΕΕ:

α) αρ. 4404/15.2.2006 προς τους Έλληνες Ευρωβουλευτές.

β) αρ. 28748/14.11.2006 προς τους Έλληνες Ευρωβουλευτές.

γ) αρ. 20972/1.8.2008 προς το ΥΠΟΙΟ/Δνση ΕΕ.

vi. Το από Ιουνίου(;) 2009 Σχέδιο Νόμου του ΥΠΟΙΟ για την προσαρμογή στην Οδηγία 2006/123/ΕΚ.

vii. Το από 2007 «ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ

ΟΔΗΓΙΑΣ ΠΑ ΤΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ» της (http://ec.europa.eu/internal_market/services/services-dir/index_en.htm).

viii. Η απόφαση ΔΕΚ/19.2.2002 στην υπόθεση C-35/99 («Arduino»).

ix. Η απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 24.6.2004 («Βελγικός Σύλλογος Αρχιτεκτόνων»).

x. Η απόφαση ΔΕΚ/5.12.2006 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-94/04 («Cipolla») και C-202/04 («Macrino»).

xi. Η απόφαση Σ.τ.Ε./Β' 125/2009 («Ελληνική Οδοδιατρική Ομοσπονδία»).

xii. Η «Απτιολογημένη Γνώμη» ΕΕ SG-Greffe(2010)D (Παράβαση αρ. 2008/4583) προς την Ελληνική Δημοκρατία («Κώδικας αμοιβών δικηγόρων»).

xiii. Οι προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα Pedro Cruz Villalon της 14.9.2010 στις υποθέσεις της Επιτροπής C-47 (κατά του Βελγίου), C-50/08 (κατά της Γαλλίας), C-51/08 (κατά του Λουξεμβούργου), C-53/08 (κατά της Αυστρίας), C-54/08 (κατά της Γερμανίας) και C-61/08 (κατά της Ελλάδας) (υψηλότητα των Συμβολαιογράφων).

xiv. Το Σημείωμα της Επιτροπής για την Αμοιβαία Εκτίμηση των Διαδικασιών της Οδηγίας για τις Υπηρεσίες (6η σύσκεψη ολομέλειας - 16 Σεπτ. 2010).

xv. Η συζήτηση που έλαβε χώρα στην από 9.4.2009 επιστημονική ημερίδα της Ελληνικής Εταιρείας Μελέτης Δικαίου Τεχνολογίας και Κατασκευών στο ΥΠ.Ε.Ε. με θέμα «Κατώτατα όρια αμοιβών Μηχανικών - δικηγόρων: προς ένα αβέβαιο μέλλον».

11. Βλ. Παράρτημα Ι Ι

Υπάρχει θέμα με τη μετακίνηση Μηχανικών από χώρες χαμηλότερου ΑΕΠ; Υπάρχουν προσκόμματα στην εγκατάστασή τους στην Ελλάδα;

Μελέτες και Επιβλέψεις: Η απάντηση από τα στατιστικά στοιχεία των χωρών της Δυτικής Ευρώπης, ειδικά της Γερμανίας, είναι αρνητική.

Σημειώνουμε ότι η Γερμανία, σε σχέση με την Ελλάδα, έχει:

- Πολύ υψηλό ΑΕΠ.
- Πολύ περισσότερες θέσεις εργασίας.
- Πολύ υψηλό δείκτη ρυθμών ανάπτυξης.
- Πολύ λιγότερους Διπλωματούχους Μηχανικούς.
- Πολύ περισσότερο διαδεδομένη γλώσσα.

Η Ελληνική Πολιτεία, παρότι αυτό επιβάλλεται νομικά, αλλά, κυρίως ουσιαστικά, δεν έχει ακόμα καθορίσει μηχανισμό εξέτασης για την επάρκεια της ελληνικής γλώσσας.

Σήμερα οι χώρες της Ευρώπης, δεν έχουν:

- Κοινές προδιαγραφές.
  - Κοινούς επιστημονικούς κανόνες.
  - Κοινό σύστημα μέτρησης.
  - Κοινά συστήματα Παιδείας και, εν γένει,
  - κοινούς κανόνες άσκησης του επαγγέλματος.
- Δεν έχουν παρόμοια και ισάξια:
- Αποτελεσματικούς μηχανισμούς ελέγχου.
  - Κοινό Δίκαιο Ευθυνών.
  - Κοινό Δίκαιο επαγγελματικής ασφαλιστικής κάλυψης.

Η άποψή μας είναι ότι στην πορεία της σύγκλισης των ευρωπαϊκών χωρών, οι αμοιβές είναι από τα τελευταία ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπισθούν.

Παρά ταύτα τα προσκόμματα που αντιμετωπίζουν ή θα αντιμετωπίσουν οι Μηχανικοί από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι:

- Ο «παγκοσμίας πρωτοτυπίας» νόμος περί ευθύνης Μηχανικών¹².
- Η πολυπλοκότητα της πολεοδομικής νομοθεσίας, ο ΓΟΚ και ο κτιριοδομικός κανονισμός.
- Η λειτουργία των πολεοδομικών γραφείων και η γραφειοκρατία.
- Η ανυπαρξία Μητρώου Κατασκευαστών Ιδιωτικών Έργων και πιστοποίησης των υπολοίπων συντελεστών της οικοδομικής δραστηριότητας.
- Η ύπαρξη της αυτεπιστασίας.
- Το πρόσφατο φορολογικό καθεστώς, που εξομοιώνει την πνευματική εργασία με την εμπορική δραστηριότητα.

Πρέπει, επίσης, τηρουμένης της «αρχής της αμοιβαιότητας» η ελληνική πολιτεία να ελέγξει αν ένα ελληνικό Τεχνικό Γραφείο ή ένας Έλληνας Μηχανικός μπορεί να ασκήσει το επάγγελμα στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες είτε μόνιμα είτε προσωρινά και με ποιους όρους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα θα μπορούσε να αποτελέσει η Γαλλία ή ακόμη και η Γερμανία. Ένα τέτοιο έργο θα ήταν πραγματικά χρήσιμο για την εξωστρέφεια της ελληνικής οικονομίας.

¹² Βλ. Υποσημείωση 1

Υπάρχουν επιχειρήματα υπέρ της κατάργησης του κώδικα αμοιβών;

στος των ιδιωτικών τεχνικών έργων (που επιδρά αρνητικά στην κατάσταση και ανταγωνιστικότητα της Εθνικής Οικονομίας).

Α2) Πιθανές λοιπές επιδράσεις των ελάχιστων αμοιβών στην Εθνική Οικονομία.

Β. Στον ανταγωνισμό, στην αγορά υπηρεσιών Μηχανικού και Αρχιτέκτονα στην Ελλάδα και ειδικότερα στο εάν έχουν οι νέοι Μηχανικοί και Αρχιτέκτονες δυνατότητα διείσδυσης στην αγορά υπηρεσιών Μηχανικού/Αρχιτέκτονα, όταν υπάρχει κώδικας αμοιβών. Επίσης, πόσο περιορίζεται αυτή η δυνατότητα με την ύπαρξη των ελάχιστων αμοιβών.

Γ. Στο «άνοιγμα» του επαγγέλματος των Μηχανικών και Αρχιτεκτόνων στους Μηχανικούς και Αρχιτέκτονες όλης της Ενωμένης Ευρώπης:

Γ1) Πόσο χαμηλές/υψηλές εί-

ναι οι ελάχιστες νόμιμες αμοιβές των Μηχανικών και Αρχιτεκτόνων στην Ελλάδα, σε σχέση με τις αμοιβές σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Γ2) Πόσο επιδρούν οι ελάχιστες αμοιβές των Μηχανικών και Αρχιτεκτόνων στη δυνατότητα ανταγωνισμού των Ευρωπαίων Μηχανικών και Αρχιτεκτόνων με τους Έλληνες συναδέλφους τους.

Όλα τα παραπάνω επιχειρήματα καταρρίπτονται. Τα στοιχεία που παραθέσαμε για το ύψος των αμοιβών στις ευρωπαϊκές χώρες, δεν χωρούν ίχνος αμφισβήτησης. Οι υπόλοιπες απαντήσεις, παρακάτω, προφανείς και η επιχειρηματολογία πλούσια, πολύπλευρη και τεκμηριωμένη.

Αρκεί το αρμόδιο υπουργείο να θελήσει απλά να διαβάσει ή να ακούσει χωρίς προκαταλήψεις και σκοπιμότητες.

Η ιδιαιτερότητα της σεισμικής δραστηριότητας και του νησιωτικού χώρου

Η ιδιαιτερότητα της χώρας, λόγω της έντονης σεισμικής δραστηριότητας και του νησιωτικού της χαρακτήρα, θέτει επιπλέον απαιτήσεις στην άσκηση του επαγγέλματος του Μηχανικού.

Η σύγχρονη τάση, που λόγω της απαραιτωμένης θεσμοθετημένης τεχνικής νομοθεσίας, δεν έχει καν αρχίσει, είναι η ένταξη των δικτύων και πλήθους ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων και εξοπλισμού στην αντισεισμική μελέτη και επίβλεψη.

Επισημαίνουμε ότι τα δίκτυα φυσικού αερίου στα κτήρια, οι συσκευές και ο εξοπλισμός ψύξης στα δώματα των κτηρίων, οι σπές διέλευσης στις πλάκες των κτιρίων ή ακόμα και η στήριξη διαφόρων συσκευών ή εγκαταστάσεων (υποσταθμοί, κλιματιστικά κλπ.) δεν αντιμετωπίζουν και σήμερα μελετητικά το φαινόμενο του σεισμού. Το ίδιο ισχύει για πλήθος βιομηχανικών εγκαταστάσεων.

Οι σεισμοί που έγιναν στη χώρα μας τις τελευταίες δεκαετίες, παρά τη μεγάλη ισχύ τους ή την εγγύτητα του epicέντρου τους σε πυκνοκατοικημένα μητροπολιτικά κέντρα, απέδειξαν την αξιοπιστία των κατασκευών, την επιστημονική και συνειδησιακή επάρκεια των Διπλωματούχων Μηχανικών και ενός συστήματος που, παρά τις ελλείψεις και τις στρεβλώσεις του, λειτουργεί υπέρ της ασφάλειας του πολίτη και της προστασίας του δημόσιου συμφέροντος.

Ποιες οι επιπτώσεις πέραν του αυτονόητου κινδύνου για

1. Κατάρρευση ασφαλιστικού συστήματος επιστημόνων

Με το Νόμο 3863/2010 της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ αποφασίσθηκε η βασική σύνταξη των ασφαλισμένων του ΕΤΑΑ να καλύπτεται αποκλειστικά και μόνον από τις εισφορές τους, λόγω των εσόδων τους, δηλαδή των ποσοστών επί των ελάχιστων αμοιβών Διπλωματούχων Μηχανικών, Δικηγόρων, Συμβολαιογράφων.

Η πιθανή κατάργησή τους αντιστοιχεί στην εκτέλεση του ασφαλιστικού συστήματος, αφού το κράτος, ειδικά σήμερα, ούτε να αντικαταστήσει μπορεί αυτούς τους πόρους ούτε να εγγυηθεί τις συντάξεις και τη βιωσιμότητα του ΕΤΑΑ.

Η απώλεια αυτών των εσόδων, που υπολογίσθηκαν και συμφωνήθηκαν από την τρόικα και το Μνημόνιο, θα πρέπει να αντικατασταθεί από πόρους που θα ανακαλύψουν όσοι εισηγούνται την κατάργηση των ελάχιστων αμοιβών.

2. Φοροδιαφυγή - Έσοδα του κράτους - ΕΚΚΟ

Φοροδιαφυγή

Είναι σε όλους γνωστό ότι οι Μηχανικοί, στις δραστηριότητες που αφορούν την έκδοση και την επίβλεψη των οικοδομικών αδειών, δεν μπορούν να φοροδιαφύγουν. Οι ελάχιστες αμοιβές υπολογίζονται από το ΤΕΕ και στη συνέχεια κατατίθενται σε λογαριασμό όψεως της Εθνικής Τράπεζας. Η μη κατάθεσή τους και η μη πληρωμή του αναλογούντος φόρου δεν επιτρέπει την έκδοση οικοδομικής άδειας. Δεν επιτρέπεται η έκδοση πιστωτικού τιμολογίου. Τα παραπάνω, μαζί με το αίτημα τόσο του Υπουργείου Οικονομικών, προκειμένου να τους παρασχεθούν στοιχεία των αμοιβών των Μηχανικών, για να διενεργήσουν ελέγχους, όσο και του ΥΠΕΚΑ, εφόσον κανένας φορέας δεν μπορεί να ενημερώσει για τον αριθμό δηλώσεων για τους ημιυπαίθριους, μάλλον συνηγορεί υπέρ της επέκτασης του συστήματος των ελάχιστων αμοιβών σε όλες τις δραστηριότητες των Μηχανικών και του τεχνικού κόσμου και όχι -ασφαλώς- υπέρ της κατάργησής τους.

Έσοδα του κράτους - Έσοδα του ασφαλιστικού συστήματος

Είναι προφανές, ότι με την κατάργηση του κώδικα αμοιβών οι Μηχανικοί θα τιμολογούν πολύ χαμηλότερα από την αμοιβή τους, ενώ η έκδοση πιστωτικών τιμολογίων δεν θα μπορεί να απαγορευτεί, όπως σήμερα. Πρόσθετα με τη μείωση του προκαταβλητέου φόρου και του πραγματικού φόρου, θα μειωθούν τα έσοδα για τον ασφαλιστικό φορέα, για τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, για τη «Σιβιτανίδειο» και για το ΤΕΕ. Είναι προφανές ότι η αλλαγή του φορολογικού, σε ό,τι αφορά τους Μηχανικούς, χωρίς επιχειρήματα και χωρίς διάλογο θα δείξει, όπως έχουμε προβλέψει, το 2011 τη διολίσθηση των φορολογικών εσόδων. Οι δύο παραπάνω πολιτικές όχι μόνο θα μηδενίσουν τα έσοδα, αλλά θα βαρύνουν τον προϋπολογισμό του κράτους τόσο με τα μειωμένα έσοδα στο ασφαλιστικό σύστημα, αλλά και στα έσοδα των υπόλοιπων φορέων. Σημειώνουμε ότι τα παραπάνω έσοδα δεν βαρύνουν τον πολίτη, δε βαρύνουν ούτε τον κρατικό προϋπολογισμό. Υπολογίζονται οι νόμιμες αμοιβές. Αυτές πληρώνεται ο Μηχανικός και από αυτές γίνονται οι κρατήσεις. Δεν μπαίνουν και δεν υπολογίζονται πρόσθετα.

από πιθανή κατάργηση του κώδικα αμοιβών, την ποιότητα, την ασφάλεια και την αισθητική των κτιρίων

Μείωση της Χρηματοδότησης του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (ΕΜΠ) και των Πολυτεχνικών Σχολών

Από τις αμοιβές των Μηχανικών προκύπτουν εισφορές και υπέρ του ΕΜΠ και των Πολυτεχνικών Σχολών.

Αθροιστικά, μπορούμε να βγάλουμε ασφαλή συμπεράσματα για τα κρατικά έσοδα και τα έσοδα του ασφαλιστικού συστήματος από τον πίνακα που ακολουθεί για τα έσοδα του κράτους την τελευταία πενταετία:

Έτος	Εισπράξεις δημοσίου (ΦΕΜ, ΦΠΑ, Χαρτόσημο)	ΤΣΜΕΔΕ	ΕΜΠ	Χαρτόσημο επί ΤΣΜΕΔΕ ΚΑΙ ΕΜΠ
2005	165.530.495	11.682.299	5.841.150	420.563
2006	142.130.349	9.987.355	4.993.677	359.545
2007	186.577.731	13.132.920	6.566.460	472.785
2008	185.973.872	13.114.851	6.557.425	472.135
2009	162.722.062	11.449.568	5.724.784	412.184

Σημειώνεται ότι ο ΦΠΑ ήταν 18% και από το φόρο εισοδήματος έχει συμπεριληφθεί μόνο ο προκαταβλητέος ΦΕΜ 10% και όχι ο τελικός, που ήταν κατά πολύ υψηλότερος.

Εύλογα προκύπτει το ερώτημα της αναπλήρωσης των εσόδων για το κράτος, ιδιαίτερα σήμερα. Είναι βέβαιο ότι δεν θα προκύψει τόσο εύκολα η απάντηση όσων προτείνουν την κατάργησή τους.

ΕΚΚΟ, με το σύστημα του ΤΕΕ και αναπροσαρμογή

Για τη σύνδεση ενός κτηρίου με τα δίκτυα κοινής ωφέλειας για την αποπεράτωση του έργου, γίνεται έλεγχος του Ελάχιστου Κόστους Κατασκευής Οικοδομής (ΕΚΚΟ). Στο ΕΚΚΟ εντάσσονται όλα τα κοστολόγια, εκτός από την αμοιβή Μηχανικού. Σήμερα, το ΕΚΚΟ ανέρχεται στο 25% του πραγματικού κόστους. Σε περίπτωση που από τον έλεγχο με την αρμόδια ΔΟΥ δεν υπάρχουν τα παραστατικά, το κτίριο δεν ηλεκτροδοτείται. Με βάση το ΕΚΚΟ προσδιορίζονται και τα ελάχιστα μεροκάματα και, επομένως, οι ασφαλιστικές εισφορές στο ΙΚΑ. Είναι ένα σύστημα ελάχιστων αμοιβών που διασφαλίζει τα έσοδα του κράτους από δαπάνες συνεργείων και υλικών, στην κατασκευή ενός κτηρίου.

Με το ίδιο σκεπτικό που χρησιμοποιείται για τους Διπλωματούχους Μηχανικούς ως κλειστό επάγγελμα, η ύπαρξη, δηλαδή, ελάχιστων αμοιβών, η ύπαρξη του ΕΚΚΟ αυτόματα εντάσσει στα κλειστά επαγγέλματα τις 19 ειδικότητες τεχνικών (τεχνίτες σκυροδέματος, ηλεκτρολόγους, υδραυλικούς, τεχνίτες κονιάματος, τοιχοποιίας, δαπέδων, ελαιοχρωματιστές, χωματοουργούς, τεχνίτες μονώσεων, ξυλουργούς, κ.ά.).

Πώς θα διασφαλίσει το κράτος τα έσοδά του από την υπόλοιπη οικοδομική δραστηριότητα; Πώς θα διασφαλίσει τις εισφορές στο ασφαλιστικό σύστημα, όχι του ΕΤΑΑ, αλλά του ΙΚΑ;

Στο σημείο αυτό θα θέλαμε να αναδείξουμε τον παραλογισμό των

διατάξεων και των νομοθετημάτων, που έχουν θεσπισθεί για τη διασφάλιση των κρατικών εσόδων. Εφαρμόζονται οι παρακάτω 13 θεσμοθετημένοι τρόποι προϋπολογισμού ενός έργου, που υποχρεώνεται ο Μηχανικός να συντάξει και μέσω των οποίων διασφαλίζονται τα κρατικά έσοδα και δημιουργούνται τουλάχιστον 19 επαγγέλματα με ελάχιστες αμοιβές.

1. Εμβαδομετρικός Συμβατικός Αδείας (νέα κτίρια - προσθήκες)

Απόφαση Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ, αριθμ. Εγκυκλίου 8/1990, με την οποία καθορίστηκε η δαπάνη μέσω εμβαδού.

2. Αναλυτικός Συμβατικός Αδείας (επισκευές - διαρρυθμίσεις) ή σε περίπτωση κατασκευής πιάνας σε νέο κτίριο

Αναλυτικός προϋπολογισμός βάσει ΑΤΟΕ κλπ. ή βάσει της υπ' αριθμ. 17854/12.02.1990 Εγκυκλίου.

3. ΕΚΚΟ αδείας Προϋπολογιστικού (για την καταβολή του ΦΠΑ κατασκευής)

Υπουργική απόφαση 1137140/2459/Α0012/πολ./1277/1994, όπως ισχύει.

4. Προσεγγιστικά Πραγματικός Αδείας (μεταξύ του Μηχανικού και του Ιδιώτη)

Εγκύκλιος 98, αριθμ. Πρωτ. 82070/22.12.89, παρ. 7.

5. Έμμεσος από ΙΚΑ Αδείας

Ανά m2 προκύπτει η έμμεση δαπάνη ανάλογα με το κόστος κατασκευής και από την εργοδοτική δαπάνη, απόφαση ΙΚΑ Φ21/478/18.03.97 (ΦΕΚ 252/Β/97).

6. Προϋπολογιστικό κόστος για ΦΠΑ

Νόμος ΦΠΑ για τις οικοδομές.

7. Νέος προϋπολογισμός υπολογισμού αμοιβών μελετών (κατά ΤΕΕ)

Απόφαση Α6/Σ42/2006 ΔΕ ΤΕΕ.

8. Πραγματικός για δανειοδοτήσεις, επιχορηγήσεις κλπ.

Αναλυτικός βάσει ΑΤΟΕ ή τιμές αγοράς ή βάσει πινάκων τιμών τραπεζών.

9. Προϋπολογισμός Δημόσιων Έργων ΜΕ ΝΕΟ ΕΝΙΑΙΟ ΤΙΜΟΛΟΓΙΟ

Βάσει διατάξεων του Ν. 3316/2005 «Ανάθεση μελετών Δημοσίου κλπ.» σε περίπτωση ανάθεσης μελέτης - επίβλεψης από Δημόσιο Οργανισμό (ΔΕΚΟ).

10. Προϋπολογισμός μελέτης ΠΔ 696/74 ΜΕ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΤΙΜΟΛΟΓΙΟ

Αναλυτικός προϋπολογισμός βάσει άρθρου 3 ΠΔ 696/1974, όπως ισχύει.

11. Πραγματοποιηθείσα δαπάνη για τον υπολογισμό αμοιβών επιβλέψεων

Απολογισμός δαπάνης έργου που εκτελέστηκε για τον υπολογισμό της αμοιβής επίβλεψης (παράνομως η επίβλεψη υπολογίζεται και πληρώνεται βάσει του εμβαδομετρικού ή του αναλυτικού συμβατικού προϋπολογισμού αδείας).

12. Πραγματοποιηθείσα δαπάνη για τη ΔΟΥ (ΕΚΚΟ απολογιστικό)

Απολογιστικό ΕΚΚΟ οικοδομής.

13. Πραγματοποιηθείσα δαπάνη για τη ΔΟΥ (Απολογιστικό κόστος ΦΠΑ)

Απολογιστικό κόστος ΦΠΑ (συνδέεται με το 6, νόμος ΦΠΑ για τις οικοδομές).

Αναρωτιέται, λοιπόν, κανείς για τη «βαθιά γνώση» του συστήματος όσων προτείνουν την κατάργηση των ελάχιστων αμοιβών των Μηχανικών.

3. Ανταγωνιστικότητα Οικονομίας - Αυξημένο Κόστος Κατασκευών - Κλειστές αγορές

Στην Ελλάδα το κόστος της μελέτης και επίβλεψης ενός έργου ανέρχεται στο 3,5-5% του κόστους του έργου (μη συμπεριλαμβανομένης της αξίας της γης). Τα δομικά υλικά συμβάλλουν με περισσότερο από 55% του πραγματικού κόστους της κατασκευής. Είναι, επίσης, διαπιστωμένο ότι στην παρούσα περίοδο κρίσης με την οικοδομή στο ναδίρ και με λιγοστά δημόσια έργα, σε εποχή, δηλαδή, που δεν υπάρχει ζήτηση για δομικά υλικά, οι τιμές των δομικών υλικών διπλασιάζονται και τριπλασιάζονται. Στις 13 Οκτωβρίου 2010 και στις 22 Νοεμβρίου 2010 η Ελληνική Στατιστική Αρχή ανακοίνωσε αύξηση των τιμών δομικών υλικών κατά 3,5% και 3,1% αντίστοιχα. Αναμφισβήτητη ισχύει ο κανόνας «χαμηλότερη ποιότητα μελετών - επιβλέψεων = υψηλότερο κόστος κατασκευής», ενώ μια κακή μελέτη θα οδηγήσει σε χρήση μεγαλύτερης ποσότητας δομικών υλικών, προκειμένου να υπάρχει ασφάλεια της κατασκευής.

Ακόμη και αν μηδενίσουμε τις αμοιβές των Μηχανικών, η επόμενη αύξηση των δομικών υλικών θα μηδενίσει το κόστος της μελέτης και της επίβλεψης.

Το κόστος της γης πλέον είναι απαγορευτικό. Δεν έχει υπάρξει καμία πολιτική πρόληψη για τη μείωσή του, λιγοστές εντάξεις περιοχών στα σχέδια πόλεως, πολύπλοκη και ιδιαίτερα χρονοβόρα διαδικασία χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού. Οι πτώσεις των τιμών των οικοπέδων απειροελάχιστες, παρά την κρίση.

Είναι απλά αδράνεια, αδυναμία ή σκοπιμότητα;

Η απάντηση απλή: Οι υψηλές τιμές της γης εξυπηρετούν όσους έχουν μεγάλες εκτάσεις στην κατοχή τους και όσους έχουν δεχθεί υψηλές υποθηκευμένες αξίες για χρηματοδοτήσεις.

Το τελικό συμπέρασμα είναι ότι για την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας πρέπει να ασκήσουμε πολιτικές εναντίον των κλειστών αγορών και όχι των δήθεν κλειστών επαγγελματιών. Πρέπει να ασκηθούν πολιτικές για το άνω του 55% του κόστους κατασκευής και όχι του 3,5% και του άνω του 100% του κόστους κατασκευής, του κόστους της γης.

4. Απορρύθμιση του επαγγέλματος του Μηχανικού

Όπως προκύπτει από τον παρακάτω πίνακα ο αριθμός των Διπλωματούχων Μηχανικών στην Ελλάδα είναι το 1,26% του πληθυσμού, ενώ υπερβαίνει το 2% του ενεργού πληθυσμού. Ειδικότερα, ο αριθμός των Διπλωματούχων Μηχανικών είναι ίσως ο μεγαλύτερος σε όλη την Ευρώπη σε αναλογία κατοίκων.

A/A	ΚΡΑΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	%
1.	ΑΥΣΤΡΙΑ	3.000	8.189.000	0,04%
2.	ΒΕΛΓΙΟ	54.000	10.419.000	0,52%
3.	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	22.000	7.726.000	0,29%
4.	ΕΛΒΕΤΙΑ	127.000	7.252.000	1,75%
5.	ΚΥΠΡΟΣ	2.000	835.000	0,24%
6.	ΤΣΕΧΙΑ	50.000	10.220.000	0,49%
7.	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	250.000	82.689.000	0,30%
8.	ΔΑΝΙΑ	66.000	5.431.000	1,22%
9.	ΕΣΘΟΝΙΑ	911	1.330.000	0,07%
10.	ΙΣΠΑΝΙΑ	65.000	43.064.000	0,15%
11.	ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	81.300	5.249.000	1,55%
12.	ΓΑΛΛΙΑ	160.000	64.473.140	0,25%
13.	ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	260.000	59.668.000	0,44%
14.	ΚΡΟΑΤΙΑ	8.125	4.551.000	0,18%
15.	ΟΥΓΓΑΡΙΑ	7.200	10.098.000	0,07%
16.	ΙΡΛΑΝΔΙΑ	18.015	4.148.000	0,43%
17.	ΙΣΛΑΝΔΙΑ	2.100	295.000	0,71%
18.	ΙΤΑΛΙΑ	190.000	58.093.000	0,33%
19.	ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	700	465.000	0,15%
20.	ΜΑΛΤΑ	600	402.000	0,15%
21.	ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ	22.257	16.299.000	0,14%
22.	ΝΟΡΒΗΓΙΑ	53.600	4.620.000	1,16%
23.	ΠΟΛΩΝΙΑ	80.000	38.530.000	0,21%
24.	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	31.000	10.495.000	0,30%
25.	ΡΟΥΜΑΝΙΑ	12.500	21.711.000	0,06%
26.	ΡΩΣΙΑ	110.000	142.000.000	0,08%
27.	ΣΟΥΗΔΙΑ	118.940	9.041.000	1,32%
28.	ΣΕΡΒΙΑ	3.750	9.778.991	0,04%
29.	ΣΛΟΒΕΝΙΑ	10.460	1.967.000	0,53%
30.	ΣΛΟΒΑΚΙΑ	20.320	5.401.000	0,38%
31.	ΕΛΛΑΔΑ	140.000	11.120.000	1,26%

Παράλληλα, στην Ελλάδα οι παραγωγικές δομές είναι πολύ πιο αδύναμες από το Μέσο Όρο των χωρών της ΕΕ. Η ανάπτυξη και η παραγωγή της χώρας στο σημερινό βαθμό είναι αδύνατο να αξιοποιηθούν όλο αυτό το μεγάλο αριθμό Διπλωματούχων Μηχανικών, ο οποίος αποτελεί πλούτο για τη χώρα, με την προϋπόθεση ότι θα γίνει μια μεγάλη αναπτυξιακή υπέρβαση.

Αν αναλογιστούμε ότι:

- στην Ελλάδα ο αριθμός των Διπλωματούχων Μηχανικών αυξάνεται τουλάχιστον κατά 3.500 κάθε χρόνο,
  - το 2010 έχουμε μια τεράστια πώση στην οικοδομική δραστηριότητα της τάξης του 50% σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά, φέρνοντας την οικοδομή στα επίπεδα του 1995,
  - το Πρόγραμμα των Δημόσιων Επενδύσεων για το 2010 προβλεπόταν να είναι 10,3 εκ. ευρώ και τελικά θα είναι 8,2 ευρώ, στα επίπεδα της δεκαετίας του 1990, με προοπτική περαιτέρω μείωσης τα επόμενα χρόνια,
- τότε είναι βέβαιο ότι θα υπάρξει ένας απίστευτος ανταγωνισμός ε-

πιβίωσης για τους Διπλωματούχους Μηχανικούς ο οποίος, εάν καταργηθούν οι ελάχιστες αμοιβές, θα είναι αθέμιτος, με δραματικές επιπτώσεις στην ποιότητα των έργων. Ούτως ή άλλως το νέο φορολογικό σύστημα που υιοθετήθηκε το 2010 και που, κατά τις εκτιμήσεις του ΤΕΕ, δεν θα αντέξει στο χρόνο, έχει θέσει τις βάσεις ενός αθέμιτου ανταγωνισμού και μιας στρεβλής διαμόρφωσης του πεδίου άσκησης του Επαγγέλματος. Αν σε αυτό προστεθεί η κατάργηση του κώδικα αμοιβών, θα έχουμε να κάνουμε με εκρηκτικές καταστάσεις. Σε συνδυασμό με τους αδιαφανείς και γραφειοκρατικούς μηχανισμούς ελέγχου, θα φέρουν τις κατασκευές σε δρόμο επισφαλή και τους Διπλωματούχους Μηχανικούς σε εξαθλίωση και ταπείνωση.

Η κατάργηση των ελάχιστων αμοιβών, σε συνδυασμό με το νέο φορολογικό νομοσχέδιο, ολοκληρώνει την πολιτική αντίληψη «το επιστημονικό έργο είναι εμπόρευμα». Η πιθανή κατάργησή τους, φέρνει τη χώρα σε συνθήκες που υπήρχαν μετά τον εμφύλιο πόλεμο, όπως φαίνεται από την αιτιολογική έκθεση του νόμου του 1953. Είναι αναπόφευκτο ότι οι επιπτώσεις από την πιθανή κατάργηση τους θα βαρύνουν το δημόσιο συμφέρον, την ασφάλεια του πολίτη, τα έσοδα του κράτους, την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, την ποιότητα των κατασκευών. Οι πολιτικοί που θα τις καταργήσουν θα φέρουν ακέραια την ευθύνη και αυτοί που θα τις επαναφέρουν, το βάρος αντιμετώπισης των συνεπειών της κατάργησής τους.

Προτεινόμενες ενέργειες

Απαιτείται συνεργασία για την εναρμόνιση των ευρωπαϊκών προτύπων, προδιαγραφών και των ευρωκωδίκων στην εθνική νομοθεσία. Σημειώνεται ότι, αν δεν ολοκληρωθεί άμεσα, θα απενταχθούν έργα από κοινοτική χρηματοδότηση.

- Ταυτότητα κτιρίου και προδιαγραφές συντήρησης τεχνικών έργων.
- Ορκωτοί Μηχανικοί.
- Νέος ΓΟΚ.
- Αναθεώρηση συστήματος έκδοσης οικοδομικών αδειών.
- Ολοκλήρωση των τεχνικών οδηγιών για την εξοικονόμηση ενέργειας.
- Ίδρυση πιλοτικών τεχνικών ΚΕΠ, ώστε οι πολίτες και οι Μηχανικοί να μην έρχονται σε γραφειοκρατική επαφή με την Πολεοδομία.
- Ίδρυση ηλεκτρονικού ΚΕΠ Τεχνικών, μέσω της Τράπεζας Πληροφοριών του ΤΕΕ.
- Αναθεώρηση του κώδικα δεοντολογίας του ΤΕΕ.
- Υπολογισμός του ΕΚΚΟ από το ΤΕΕ και ένταξη όλων των συντελεστών στο σύστημα αμοιβών των Διπλωματούχων Μηχανικών.

Δεν υπάρχει λόγος να επιχειρηματολογήσουμε για την αναγκαιότητα της άμεσης υλοποίησης των παραπάνω προτάσεων. Είναι, όμως, προφανή τα ερωτήματα: Πώς θα προχωρήσουμε την αναθεώρηση του συστήματος έκδοσης οικοδομικών αδειών και αδειών ίδρυσης και λειτουργίας βιομηχανικών και βιοτεχνικών εγκαταστάσεων, με ευθύνη του ιδιώτη Μηχανικού, χωρίς κώδικα αμοιβών;

Κώδικας αμοιβών: Δογματισμός του ΤΕΕ ή Αναγκαιότητα

Οι Διπλωματούχοι Μηχανικοί, διαχρονικά, αποτέλεσαν την πρωτοπορία στις κρίσιμες περιόδους της χώρας για τη δημοκρατία, την ανάπτυξη, την κοινωνική δικαιοσύνη, την οικονομική και τεχνολογική πρόοδο.

Από τη φύση της επιστήμης, τη δομή της σκέψης και της λειτουργίας τους δεν έχουν δογματισμούς.

Από την καθημερινότητά τους απεχθάνονται τη γραφειοκρατία και βιώνουν τις απεχθείς συνέπειές της: τη διαφθορά, την αδιαφάνεια, τη μετατροπή του επιστήμονα Μηχανικού σε διεκπεραιωτή, την ταπείνωση της ουράς της πολεοδομίας, του ταμείου της, της Τεχνικής Υπηρεσίας, την ταπείνωση του νεολογισμού της «συντεχνίας», την πνευματική τους εργασία να αντιμετωπίζεται με όρους εμπορίου. Είναι έτοιμοι για τομές, για ρήξεις με το χθες, για να συμβάλουν στις κρίσιμες στιγμές της χώρας, στην ανάπτυξη, σε ένα νέο κοινωνικά αποδεκτό αξιακό κώδικα.

Είναι έτοιμοι να συζητήσουν για όλα. Πιο πρόσφατο παράδειγμα η συμβολή τους στο καινοτόμο εγχείρημα της εξοικονόμησης ενέργειας.

Αν το συνολικό πλαίσιο του επαγγέλματος αλλάξει, αν η Παιδεία υλοποιήσει τον «Καλλικράτη» της και βρει για όλους διακριτούς ρόλους, αν οι μηχανισμοί ελέγχου αποκτήσουν αξιοπιστία, αν απλοποιηθούν οι διαδικασίες έκδοσης οικοδομικών αδειών, αν πιστοποιηθούν όλοι οι συντελεστές των τεχνικών έργων και εξορθολογηθεί το σύστημα παραγωγής έργων από την Πολιτεία και τους Μηχανικούς, τότε θα μπορούμε να συζητήσουμε για το εάν θα εξακολουθήσει ο κώδικας αμοιβών να αποτελεί τον απόλυτο παράγοντα διασφάλισης μιας ελάχιστης ποιότητας και του ελάχιστου κόστους για ένα έργο.

Το πλήρες κείμενο και το υλικό παραρτήματος είναι αναρτημένα στην ιστοσελίδα του ΤΕΕ www.tee.gr

Άμεση η ανάγκη προώθησης της «Ταυτότητας Κτιρίου»

Την ανάγκη άμεσης προώθησης της «Ταυτότητας Κτιρίου», η οποία, άλλωστε, προβλέπεται από το νόμο να ισχύσει από 1ης Ιανουαρίου 2011, θέτει το ΤΕΕ με επιστολή του προέδρου του **Χρήστου Σπίρτζη** προς την πολιτική ηγεσία του ΥΠΕΚΑ. Για την εφαρμογή του μέτρου, όπως υπογραμμίζει, απαιτείται η έκδοση Προεδρικού Διατάγματος, όπως, επίσης, και η διαμόρφωση του αναγκαίου έντυπου υλικού (τεχνικό δελτίο, φύλλο ελέγχου κλπ.), τα οποία -κατά τις πληροφορίες του ΤΕΕ- δεν έχουν προωθηθεί.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, κατά το ΤΕΕ, ο ουσιαστικός έλεγχος των αιτήσεων για τους ημιυπαίθριους θα καταστεί εφικτός μόνο με τη δημιουργία της «Ταυτότητας Κτιρίου», στην οποία εντάσσεται και η ενεργειακή επιθεώρηση η οποία -κατά το νόμο- πρέπει υποχρεωτικά να εφαρμόζεται από τις 9/1/2011 σε κάθε μεταβίβαση ακινήτου.

Οξύτατα τα προβλήματα δυσλειτουργίας των Πολεοδομιών

Τα πάγια διαρθρωτικά, οργανωτικά, λειτουργικά, αλλά και νομοθετικά προβλήματα των Πολεοδομικών Γραφείων, αναδεικνύει τις ημέρες αυτές ο συνωστισμός και η ταλαιπωρία την οποία υφίστανται μηχανικοί και πολίτες που προσέρχονται για να καταθέσουν τις αιτήσεις για τους ημιυπαίθριους χώρους. Αυτό υπογραμμίζει, εξάλλου, και ο πρόεδρος του ΤΕΕ, Χρήστος Σπίρτζης, με την ίδια επιστολή, επισημαίνοντας ότι τα προβλήματα θα διογκωθούν με την εφαρμογή του «Καλλικράτη», καθώς τα Πολεοδομικά Γραφεία της χώρας θα πρέπει να διπλασιαστούν!

Σύμφωνα με το νόμο για τη νέα διάρθρωση της Αυτοδιοίκησης στη χώρα μας, κάθε δήμος θα πρέπει στο εξής να διαθέτει Πολεοδομικό Γραφείο. Άρα τα σημερινά 162 Πολεοδομικά Γραφεία θα πρέπει να γίνουν 325.

Και αυτό, όπως τονίζει ο κ. Σπίρτζης, όταν τα ήδη υπάρχοντα -κυρίως όσα ανήκουν στους δήμους- αντιμετωπίζουν τεράστια προβλήματα με ελλείψεις προσωπικού, ιδίως επιστημονικού προσωπικού, εξαιρετικά χαμηλό επίπεδο οργάνωσης, αδυναμία ευελιξίας και, σχεδόν, παντελή έλλειψη μηχανοργάνωσης. Επιπλέον, μια σύνθετη και πολυδαίδαλη νομοθεσία, στην οποία εμπλέκονται εργαζόμενοι και συναλλασσόμενοι με τα Πολεοδομικά Γραφεία. Ουσιαστικά τα προβλήματα αυτά αναδεικνύουν τα γενικότερα προβλήματα της Δημόσιας Διοίκησης, αναφέρει χαρακτηριστικά.

Είναι ενδεικτικό, επισημαίνει ο πρόεδρος του ΤΕΕ, ότι τα Πολεοδομικά Γραφεία αυτές τις ημέρες δεν μπορούν να αντεπεξέλθουν στον όγκο των αιτήσεων για τους ημιυπαίθριους χώρους, ενώ, ουσιαστικά, εξαιτίας της εντυπωσιακής μεί-

ωσης των αιτήσεων για νέες οικοδομικές άδειες, το έργο τους έχει ελαχιστοποιηθεί.

Σε ό,τι αφορά τις αιτήσεις για τους ημιυπαίθριους χώρους, έως τη Δευτέρα (22/11) ο αριθμός τους σε ολόκληρη τη χώρα είχε φτάσει στις 216.615, με τον μεγαλύτερο όγκο να έχει κατατεθεί στην Αττική.

Είναι χαρακτηριστικό ότι ενώ στο διάστημα 21/5 έως 9/6/2010 (τις πρώτες ημέρες εφαρμογής του μέτρου) είχαν κατατεθεί μόλις 3.515 αιτήσεις και στο διάστημα από 9/6 έως 20/9/2010 συνεχιζόταν η κατάθεσή τους με ρυθμό από 26 έως, περίπου, 1.800 την ημέρα, τις τελευταίες ημέρες ο καθημερινός όγκος τους έχει υπερδιπλασιαστεί, φτάνοντας και τις 4.583 αιτήσεις σε μια μόνο ημέρα, με συνέπεια να δημιουργηθούν προβλήματα συνωστισμού στα Πολεοδομικά Γραφεία!

Προκειμένου αυτά να αμβλυθούν, ο κ. Σπίρτζης προτείνει την επιμήκυνση του χρόνου υποβολής των αιτήσεων, ταυτόχρονα, όμως, και επιμήκυνσης του χρόνου αποπληρωμής του εφάπαξ τέλους, ώστε να δοθεί η δυνατότητα να υποβάλουν αιτήσεις και εκείνοι οι οποίοι αποφεύγουν να το πράξουν, επειδή αντιμετωπίζουν -στη δεδομένη οικονομική συγκυρία- προβλήματα στον οικογενειακό τους προϋπολογισμό. Προτείνει ακόμη την απλούστευση των διαδικασιών, ώστε να ανταποκριθεί το

προσωπικό των Πολεοδομικών Γραφείων στην παραλαβή του όγκου των αιτήσεων και να εξυπηρετηθούν ταχύτερα μηχανικοί και πολίτες.

Τέλος, ο κ. Σπίρτζης θέτει εκ νέου το ζήτημα της απλούστευσης των διαδικασιών έκδοσης των οικοδομικών αδειών, ενόψει, μάλιστα, της εφαρμογής του «Καλλικράτη» και του διπλασιασμού των Πολεοδομικών Γραφείων της χώρας, ενώ ζητά να πάψουν οι διπλωματούχοι μηχανικοί να εμφανίζονται ως διεκπεραιωτές διαδικαστικών εργασιών και να ασκήσουν τον επιστημονικό τους ρόλο, ο οποίος και τους αρμόζει λόγω σπουδών και έχει ανάγκη η χώρα προκειμένου να αντιμετωπίσει πολεοδομικά και οικιστικά προβλήματα.

στους μηχανικούς για το νέο θεσμό της Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων, παρουσιάζει στο τεύχος αυτό του «Ενημερωτικού Δελτίου ΤΕΕ» την Εγκύκλιο της υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής **Τίνας Μπιρμπίλη**, με την οποία παρέχονται χρήσιμες διευκρινίσεις για την εφαρμογή του Κανονισμού Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων (ΚΕΝΑΚ).

Στην Εγκύκλιο αυτή αναγνωρίζεται η σημαντική συμβολή του ΤΕΕ στην όλη προσπάθεια, καθώς, όπως επισημαίνεται, για την υποστήριξη της εφαρμογής του ΚΕΝΑΚ η υπουργός ενέκρινε τέσσερις Τεχνικές Οδηγίες που συνέταξε το ΤΕΕ.

Το ΤΕΕ, βέβαια, θα συνεχίσει αυτή την προσπάθεια αναλαμβάνοντας να διοργανώσει σε Αθήνα και

στη μελέτη των κτιρίων, που θα συμβάλει ιδιαίτερα στη βελτίωση της ενεργειακής τους απόδοσης, στην εξοικονόμηση ενέργειας και στην προστασία του περιβάλλοντος.

Με τη θέσπιση του ΚΕΝΑΚ τίθενται δύο βασικές υποχρεώσεις:

Α) η υποχρέωση υποβολής Μελέτης Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων για έκδοση οικοδομικής άδειας,

Β) η υποχρέωση διενέργειας Ενεργειακών Επιθεωρήσεων Κτιρίων, Λεβήτων και Εγκαταστάσεων Θέρμανσης και Εγκαταστάσεων Κλιματισμού.

Για την υποστήριξη της εφαρμογής του ΚΕΝΑΚ εγκρίθηκαν με την οικ. 17178/2010 Απόφαση Υπουργού ΠΕΚΑ (ΦΕΚ Β' 1387) οι παρακάτω Τεχνικές Οδηγίες του ΤΕΕ:

Διεθνής αναγνώριση του ΤΕΕ για τις πρωτοβουλίες εφαρμογής του ΚΕΝΑΚ

Τη διεθνή αναγνώριση κατακτούν οι πρωτοβουλίες του ΤΕΕ για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων. Είναι χαρακτηριστικό ότι στο «Build Up», το portal της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ενεργειακή επάρκεια στα κτίρια, έγινε εκτενής αναφορά στις 15 Οκτωβρίου 2010

(<http://www.buildup.eu/news/11776>) στο επίσημο λανσάρισμα του λογισμικού του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας, ΤΕΕ-ΚΕΝΑΚ, που αφορά τον υπολογισμό της ενεργειακής απόδοσης και ενεργειακής πιστοποίησης κτιρίων και εναρμονίζει την εθνική νομοθεσία με την κοινοτική (Energy Performance Building Directive 91/2002).

Αναφέρεται, για την πραγματοποίηση του όλου εγχειρήματος, ο καταλυτικός ρόλος του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας, το οποίο και συνεργάστηκε με την Ομάδα Εξοικονόμησης Ενέργειας του Εθνικού Αστεροσκοπείου

Αθηνών (που συμμετείχε στο ευρωπαϊκό ερευνητικό πρόγραμμα «Energy Performance Assessment - Non Residential Buildings/ EPA-NR) για την ανάπτυξη του Λογισμικού. Το Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών βασιζόμενο στον πυρήνα υπολογισμών του EPA-NR ανέπτυξε το λογισμικό ΤΕΕ-ΚΕΝΑΚ, ώστε να είναι σύμφωνο με την εθνική τεχνική νομοθεσία.

Επίσης, δίνονται πληροφορίες για τις δυνατότητες του ΤΕΕ-ΚΕΝΑΚ καθώς και για τις Τεχνικές Οδηγίες 20701-1,2,3,4/2010 που εξέδωσε το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας, για να καταστεί δυνατή η εφαρμογή του ΚΕΝΑΚ.

Το δημοσίευμα καταλήγει σημειώνοντας ότι η χρήση από την Ελλάδα του EPA-NR για την εφαρμογή του Energy Performance Building Directive αποτελεί μεγάλη επιτυχία για το πρόγραμμα Intelligent Energy Europe SAVE.

Στο μεταξύ το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας συνεχίζοντας την προσπάθειά του για να προσφέρει μια ολοκληρωμένη ενημέρωση

Πειραιά ενημερωτικές εκδηλώσεις για τη Μελέτη Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίου, ώστε να ενημερωθούν οι ενδιαφερόμενοι μελετητές, ενώ παράλληλα αντίστοιχες εκδηλώσεις οργανώνονται σε όλη τη χώρα από τα Περιφερειακά Τμήματα του ΤΕΕ.

Η Εγκύκλιος

Όπως αναφέρει στην Εγκύκλιο της η υπουργός ΠΕΚΑ Τ. Μπιρμπίλη, με τον Κανονισμό Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων (ΚΕΝΑΚ) που εγκρίθηκε με την Δ6/Β/οικ. 5825/30-03-2010 Κοινή Απόφαση των υπουργών Οικονομικών και Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (ΦΕΚ Β' 407), ολοκληρώνεται το πλαίσιο των αναγκαίων κανονιστικών ρυθμίσεων για την πλήρη εφαρμογή του Ν. 3661/ 2008 (ΦΕΚ Α' 89), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 10 του Ν. 3851/2010 (ΦΕΚ Α' 85), για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων. Με τον ΚΕΝΑΚ ενσωματώνεται πλέον η έννοια του ολοκληρωμένου ενεργειακού σχεδιασμού

α) TOTEE 20701-1/2010 «Αναλυτικές εθνικές προδιαγραφές παραμέτρων για τον υπολογισμό της ενεργειακής απόδοσης κτιρίων και την έκδοση του πιστοποιητικού ενεργειακής απόδοσης».

β) TOTEE 20701-2/2010 «Θερμοφυσικές ιδιότητες δομικών υλικών και έλεγχος της θερμομονωτικής επάρκειας των κτιρίων».

γ) TOTEE 20701-3/2010 «Κλιματικά δεδομένα ελληνικών περιοχών».

δ) TOTEE 20701-4/2010 «Οδηγίες και έντυπα ενεργειακών επιθεωρήσεων κτιρίων, λεβήτων και εγκαταστάσεων θέρμανσης και εγκαταστάσεων κλιματισμού».

Με δεδομένο -αναφέρεται στην Εγκύκλιο- ότι **ο ΚΕΝΑΚ ισχύει ως προς την υποχρέωση υποβολής της Μελέτης Ενεργειακής Απόδοσης από την 1η Οκτωβρίου 2010** και προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν τυχόν προβλήματα κατά τη διαδικασία έκδοσης οικοδομικών αδειών, διευκρινίζονται ορισμένα σημεία, που παρατίθενται στη συνέχεια. ▶

Διευκρινίσεις για τη Μελέτη Ενεργειακής Απόδοσης

1. Για την έκδοση οικοδομικής άδειας κάθε κτιρίου, νεοαναγειρόμενου ή που ανακαινίζεται ριζικά, με συνολική επιφάνεια άνω των πενήντα (50) τ.μ., για την οποία ο φάκελος υποβλήθηκε από την 1η Οκτωβρίου 2010, απαιτείται η εκπόνηση Μελέτης Ενεργειακής Απόδοσης, η οποία περιλαμβάνεται στο φάκελο που υποβάλλεται στην αρμόδια Πολεοδομική Υπηρεσία, εκτός των εξαιρέσεων του Ν. 3661/2008 (άρθρο 11).

2. Η υποβολή της Μελέτης Ενεργειακής Απόδοσης επιβάλλεται, επίσης, για την έκδοση οικοδομικής άδειας, και στην περίπτωση κτιρίων κατοικίας που προορίζονται για χρήση που δεν υπερβαίνει τους τέσσερις (4) μήνες (παραθεριστικές κατοικίες), για τα οποία ο φάκελος θα υποβληθεί μετά τη δημοσίευση σε Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης του νόμου «Χρηματοδότηση Περιβαλλοντικών Παρεμβάσεων, Πράσινο Ταμείο, Κύρωση Δασικών Χαρτών και άλλες διατάξεις».

3. Η Μελέτη Ενεργειακής Απόδοσης αποτελεί πρόσθετη μελέτη, επιπλέον των ήδη απαιτούμε-

νων μελετών που στοιχειοθετούν το φάκελο που υποβάλλεται στην αρμόδια Πολεοδομική Υπηρεσία για την έκδοση οικοδομικής άδειας και αντικαθιστά τη Μελέτη Θερμομόνωσης, δεδομένου ότι οι υπολογισμοί για τον έλεγχο της θερμομονωτικής επάρκειας του κτιριακού κελύφους περιλαμβάνονται στη Μελέτη Ενεργειακής Απόδοσης.

4. Στην περίπτωση αναθεώρησης υφιστάμενης οικοδομικής άδειας για παράταση ισχύος και εφόσον δεν έχει γίνει καμία οικοδομική εργασία απαιτείται η υποβολή Μελέτης Ενεργειακής Απόδοσης.

5. Στην περίπτωση προσθήκης, καθ' ύψος ή κατ' επέκταση (άνω των 50 τ.μ.) και εφόσον η προσθήκη περιλαμβάνει χώρο ή χώρους που είναι λειτουργικά εξαρτώμενοι από το υφιστάμενο κτίριο απαιτείται η εκπόνηση και υποβολή Μελέτης Ενεργειακής Απόδοσης για το σύνολο του κτιρίου (υφιστάμενο και προσθήκη). Στην περίπτωση που η προσθήκη είναι λειτουργικά ανεξάρτητη από το υφιστάμενο κτίριο η Μελέτη Ενεργειακής Απόδοσης απαιτεί-

ται μόνο για την προσθήκη.

6. Στην περίπτωση εκτέλεσης εργασιών ανακαίνισης ενός κτιρίου, οι οποίες δεν εμπίπτουν στην έγκριση των εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας και για τις οποίες απαιτείται έκδοση νέας οικοδομικής άδειας εξετάζεται υποχρεωτικά και αιτιολογείται επαρκώς εάν εμπίπτει ή όχι στην περίπτωση της ριζικής ανακαίνισης.

7. Στην περίπτωση κτιρίου μεικτής χρήσης, ο υπολογισμός της συνολικής κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας και ο έλεγχος της τήρησης των ελάχιστων απαιτήσεων που τίθενται γι' αυτήν, γίνεται ξεχωριστά για κάθε τμήμα του κτιρίου που στεγάζει διαφορετική χρήση.

8. Ριζική ανακαίνιση, σύμφωνα με το άρθρο 2 του Ν. 3661/2008 νοείται η ανακαίνιση της οποίας το συνολικό κόστος (που αναφέρεται στα δομικά στοιχεία ή και στις ηλεκτρομηχανολογικές εγκαταστάσεις του) υπερβαίνει το 25% της συνολικής αξίας του κτιρίου (μη περιλαμβανομένης της αξίας του οικοπέδου) ή όταν η ανακαίνιση αφορά σε ποσοστό ά-

νω του 25% του εξωτερικού περιβλήματος του κτιρίου. Η αξία του κτιρίου καθορίζεται από το συμβατικό προϋπολογισμό του έργου βάσει του ΠΔ 696/74, όπως τροποποιήθηκε με το ΠΔ 515/89. Η αξία των εργασιών της ριζικής ανακαίνισης καθορίζεται από το συμβατικό ή αναλυτικό προϋπολογισμό των φορολογικών. Ως εξωτερικό περίβλημα νοείται η συνολική εξωτερική επιφάνεια του κτιριακού κελύφους (τοιχοποιίες, φέρων οργανισμός, δώματα, στέγες, δάπεδα, πιλοτές, κ.ά.) συμπεριλαμβανομένων και των κουφωμάτων (πόρτες, παράθυρα, γυάλινες προσόψεις).

9. Σε κάθε περίπτωση ριζικής ανακαίνισης, του σημείου 6, η ενεργειακή απόδοση του κτιρίου αναβαθμίζεται στο βαθμό που αυτό είναι τεχνικά, λειτουργικά και οικονομικά εφικτό, με σκοπό να πληρούνται οι ελάχιστες απαιτήσεις του ΚΕΝΑΚ, είτε για το ανακαινιζόμενο κτίριο ως σύνολο είτε μόνο για τις ανακαινιζόμενες εγκαταστάσεις ή τα δομικά στοιχεία, εφόσον αποτελούν μέρος ανακαίνισης που πρέπει να ολοκληρωθεί εντός περιορισμένου

Διευκρινίσεις για τα δεδομένα υπολογισμού και τις ελάχιστες απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης

1. Στον πίνακα Β.1 «Συντελεστής μετατροπής της τελικής κατανάλωσης ενέργειας του κτιρίου σε πρωτογενή ενέργεια» του άρθρου 5, για τις περιπτώσεις του υγραερίου και της τηλεθέρμανσης από μονάδες παραγωγής της ΔΕΗ ισχύουν οι παρακάτω τιμές:

2. Σχετικά με τις κλιματικές ζώνες του άρθρου 6, διευκρινίζεται ότι για την κλιματική ζώνη Δ, όλες οι περιοχές, ανεξαρτήτως υψομέτρου, περιλαμβάνονται στη ζώνη Δ. Επίσης, στο τμήμα του νομού Αρκαδίας που εντάσσεται στην κλιματική ζώνη Γ και στο τμήμα του νομού Σερρών (Β/Α τμή-

μα) που εντάσσεται στην κλιματική ζώνη Δ, περιλαμβάνονται όλες οι περιοχές που έχουν υψόμετρο άνω των 500 μέτρων.

3. Για το άρθρο 8, διευκρινίζονται τα παρακάτω:

i. Παράγραφος 2.1, Πίνακας Γ.1.: Επισημαίνεται ότι η τιμή του μέγιστου επιτρεπόμενου συντελεστή θερμοπερατότητας για οροφές σε επαφή με μη θερμαινόμενο χώρο είναι η ίδια με την τιμή του μέγιστου επιτρεπόμενου συντελεστή θερμοπερατότητας δαπέδου σε επαφή με μη θερμαινόμενο χώρο.

ii. Παράγραφος 3.1, α): Οι απαιτήσεις για νωπό αέρα στα κτίρια του τριτογενούς τομέα θα καλύπτονται μέσω μηχανικού αερισμού (προσαγωγή νωπού αέρα, ή κεντρική κλιματιστική μονάδα διαχείρισης αέρα ΚΚΜ). Κάθε σύστημα μηχανικού αερισμού που εγκαθίσταται στο κτίριο με παροχή νωπού αέρα $\geq 60\%$, επιτυγχάνει ανάκτηση θερμότητας σε ποσοστό τουλάχιστον 50%.

iii. Παράγραφος 3.1, ζ): Τα συστήματα γενικού φωτισμού στα κτίρια του τριτογενούς τομέα έχουν ελάχιστη (και όχι μέγιστη) ενεργειακή απόδοση 55 lm/W.

Πηγή ενέργειας	Συντελεστής μετατροπής σε πρωτογενή ενέργεια	Εκλυόμενοι ρύποι ανά μονάδα ενέργειας (kgCO ₂ /kWh)
Υγραέριο	1,05	0,238
Τηλεθέρμανση από ΔΕΗ	0,7	0,347

χρονικού διαστήματος, με στόχο τη βελτίωση της συνολικής ενεργειακής απόδοσης του κτιρίου (άρθρο 5 του Ν. 3661/2008), όπως υποδεικνύεται στον ΚΕΝΑΚ. Στην περίπτωση αυτή τεκμηριώνονται επαρκώς, με Τεχνική Έκθεση, οι επιλεγμένες ή μη επεμβάσεις ως προς τις τεχνικές, λειτουργικές και οικονομικές δυσκολίες, τη σχέση κόστους/οφέλους που προκύπτει από το βαθμό αναβάθμισης του κτιρίου και την εξοικονόμηση ενέργειας που επιτυγχάνεται.

10. Σε κάθε περίπτωση αλλαγής χρήσης κτιρίου στο σύνολό του και επειδή επηρεάζεται σημαντικά η ενεργειακή συμπεριφορά του, ανεξάρτητα από το αν η οικοδομική του άδεια εκδόθηκε πριν ή μετά την έναρξη ισχύος του ΚΕΝΑΚ απαιτείται η υποβολή και θεώρηση Μελέτης Ενεργειακής Απόδοσης του κτιρίου.

11. Η Μελέτη Ενεργειακής Απόδοσης του Κτιρίου δεν είναι απαραίτητη για τον έλεγχο πληρότητας του φακέλου, ωστόσο οι ελάχιστες απαιτήσεις που θέτει, πρέπει να ληφθούν από την αρχή υπόψη κατά τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό του κτιρίου. Ο σχετικός φάκελος θα εξεταστεί, ουσια-

στικά, μόνο μετά την υποβολή της Μελέτης Ενεργειακής Απόδοσης του Κτιρίου, η οποία θεωρείται στο σύνολό της από τους αρμόδιους υπαλλήλους των Πολεοδομικών Υπηρεσιών προκειμένου να εκδοθεί η οικοδομική άδεια. Η θεώρηση της Μελέτης Ενεργειακής Απόδοσης σχετίζεται κυρίως με τον έλεγχο αρχιτεκτονικών και ηλεκτρομηχανολογικών στοιχείων και συνοψίζεται από τους αρμόδιους υπαλλήλους ελέγχου αρχιτεκτονικών και ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων.

12. Για τις περιπτώσεις των κτιρίων κύριας χρήσης που εξαιρούνται από την απαίτηση εκπόνησης

Μελέτης Ενεργειακής Απόδοσης, σύμφωνα με τις περιπτώσεις β) και ε) του άρθρου 11 του Ν. 3661/2008, εξακολουθεί να υφίσταται η υποχρέωση ελέγχου της θερμομονωτικής επάρκειας του κτιρίου, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΚΕΝΑΚ και των ΤΟΤΕΕ και της εφαρμογής της.

13. Η Μελέτη της Τεχνικής, Περιβαλλοντικής και Οικονομικής Σκοπιμότητας, η οποία απαιτείται να συνοδεύει τη Μελέτη Ενεργειακής Απόδοσης, στην περίπτωση έκδοσης οικοδομικής άδειας για νέα κτίρια, σύμφωνα με το άρθρο 4 του Ν. 3661/2008, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο

10 του ν. 3851/2010, συντάσσεται από τους υπογράφοντες τη Μελέτη Ενεργειακής Απόδοσης και δεν απαιτείται πρόσθετη αμοιβή για την εκπόνησή της.

14. Η Μελέτη Ενεργειακής Απόδοσης συνοψίζεται από δύο ή περισσότερους μηχανικούς διαφορετικών ειδικοτήτων.

15. Με Απόφαση Υπουργού ΠΕΚΑ τροποποιείται το άρθρο 25 του Κτιριοδομικού Κανονισμού (ΦΕΚ 380/Δ/1997) ως προς τις απαιτήσεις εκπόνησης μελετών υδραυλικών και ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων (ύδρευση, θέρμανση, ηλεκτρικά, ψύξη/κλιματισμό) και επεκτείνεται για όλα τα κτίρια με συνολική επιφάνεια άνω των πενήντα (50) τ.μ.

16. Για τους υπολογισμούς που απαιτούνται για την εκπόνηση της Μελέτης Ενεργειακής Απόδοσης των Κτιρίων χρησιμοποιούνται υπολογιστικά εργαλεία (λογισμικά), που αξιολογούνται και εγκρίνονται από την Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Ενέργειας (ΕΥΕΠΕΝ). Στη Μελέτη Ενεργειακής Απόδοσης αναγράφεται υποχρεωτικά η έκδοση και η έγκριση του λογισμικού που χρησιμοποιείται.

4. Για την καλύτερη δυνατή εφαρμογή των απαιτήσεων της παραγράφου 1 του άρθρου 8 «Σχεδιασμός Κτιρίου», απαιτείται συστηματική προσέγγιση των αρχών του βιοκλιματικού σχεδιασμού του κτιρίου, με επαρκή τεχνική τεκμηρίωση, στη βάση της διαθέσιμης βιβλιογραφίας και έως την έκδοση σχετικής ΤΟΤΕΕ. Στην περίπτωση που αποδεδειγμένα υπάρχουν αρκετοί περιορισμοί (πολεοδομικού, τεχνικού, αισθητικού, οικονομικού χαρακτήρα, κλπ.) που ενδεχομένως αποκλείουν την εφικτότητα της βέλτιστης ενεργειακά λύσης, υποβάλλεται υποχρεωτικά Τεχνική Έκθεση, η οποία θα τεκμηριώνει επαρκώς τους λόγους μη εφαρμογής καθενιάς από τις περιπτώσεις της παραγράφου 1 του άρθρου 8.

5. Για το άρθρο 9, διευκρινίζονται τα παρακάτω:

i. Παράγραφος 2.1, α): Στην περίπτωση όπου η υπολογιζόμενη τιμή του μέσου συντελεστή θερμοπερατότητας U_m για το κτίριο αναφοράς, λόγω γεωμετρίας του εξεταζόμενου κτιρίου, δεν πληροί τους περιορισμούς του μέγιστου επιτρεπόμενου μέσου συντελεστή θερμοπερατότητας U_m , (πίνακας Γ.2), τότε

οι επιμέρους συντελεστές θερμοπερατότητας (πίνακας Γ.1) των δομικών αδιαφανών στοιχείων του που έρχονται σε επαφή με τον εξωτερικό αέρα (τοιχοποιίες, οροφές, πιλοτές), μειώνονται ποσοστιαία και ομοιόμορφα, μέχρι ο μέσος συντελεστής θερμοπερατότητας να πληροί τους περιορισμούς του πίνακα Γ.2. Σε περίπτωση κτιρίου μεικτής χρήσης το κτίριο αναφοράς ορίζε-

ται ξεχωριστά ανά χρήση και ο μέσος συντελεστής θερμοπερατότητας πρέπει να πληροί τους περιορισμούς του μέγιστου επιτρεπόμενου μέσου συντελεστή U_m .

ii. Παράγραφος 2.1, δ): Για το κτίριο αναφοράς η τιμή του συντελεστή διαπερατότητας των υαλοπινάκων στην ηλιακή ακτινοβολία $g_{ισού}$ είναι με 0,76. Η τιμή αυτή αντιστοιχεί για κάθετη πρόσπτωση της ηλιακής ακτινοβολίας.

iii. Παράγραφος 3.1, δ): Επισημαίνεται ότι στην περίπτωση που το εξεταζόμενο κτίριο δε διαθέτει σύστημα θέρμανσης, η απόδοση του λέβητα - καυστήρα, για το κτίριο αναφοράς είναι 94,5%, καθώς, επίσης, και στην περίπτωση που το εξεταζόμενο κτίριο διαθέτει οποιοδήποτε άλλο σύστημα θέρμανσης ▶

εκτός από κεντρικό λέβητα, τηλεθέρμανση και αντλίες θερμότητας, iv. Παράγραφος 3.1, ε): Η περίπτωση αυτή εφαρμόζεται μόνο όταν το εξεταζόμενο κτίριο κατοικίας θερμαίνεται με τη χρήση αντλιών θερμότητας,

v. Παράγραφος 3.1, στ): Σε περίπτωση που το εξεταζόμενο κτίριο τριτογενούς τομέα θερμαίνεται με τη χρήση αντλιών θερμότητας, θεωρείται ότι και το κτίριο αναφοράς διαθέτει τοπικά ή/και κεντρικά συστήματα θέρμανσης, με συντελεστή συμπεριφοράς COP = 3,2 για αερόψυκτα συστήματα και COP = 4,3 για υδρόψυκτα. Για όλες τις άλλες περιπτώσεις που το εξεταζόμενο κτίριο θερμαίνεται με τη χρήση αντλιών θερμότητας άλλου τύπου (π.χ. γεωθερμική ή με θαλασσινό νερό), θεωρείται ότι το κτίριο αναφοράς διαθέτει αντλία θερμότητας με συντελεστή συμπεριφοράς COP = 3,5.

vi. Παράγραφος 3.1: Σε περίπτωση που το εξεταζόμενο κτίριο κατοικίας ή τριτογενούς τομέα, σε επίπεδο κτιρίου ή τμήματος κτιρίου διαθέτει διαφορετικά του ενός συστήματα θέρμανσης, π.χ. λέβητα και αντλία θερμότητας, τότε το κτίριο αναφοράς, σε επίπεδο κτιρίου ή τμήματος αυτού, διαθέτει τα ίδια συστήματα με το εξεταζόμενο κτίριο, με τα τεχνικά χαρακτηριστικά που ορίζονται στις περιπτώσεις της παραγράφου.

vii. Παράγραφος 3.2, α): Η περίπτωση εφαρμόζεται όταν το εξεταζόμενο κτίριο δε διαθέτει σύστημα ψύξης/κλιματισμού, ή διαθέτει για μικρότερο τμήμα του κτιρίου και θεωρείται ότι κλιματίζεται όπως ακριβώς και το κτίριο αναφοράς.

viii. Παράγραφος 3.2, β): Η ενεργειακή κατανάλωση του συστήματος ψύξης για το κτίριο αναφοράς λαμβάνεται ίση με το 50% της κατανάλωσης, που υπολογίζεται με βάση την καθαρή συνολική επιφάνεια της κατοικίας.

ix. Παράγραφος 3.2, γ): Το κτίριο αναφοράς για τον τριτογενή τομέα διαθέτει τοπικά ή/και κεντρικά συστήματα ψύξης που καλύ-

πτουν όλους τους εσωτερικούς χώρους. Τα πρότυπα χαρακτηριστικά του συστήματος ψύξης για το κτίριο αναφοράς είναι τα εξής: οι μονάδες παραγωγής ψύξης τοπικές ή κεντρικές (ψύκτες, αντλίες θερμότητας, τοπικά κλιματιστικά) με βαθμό ενεργειακής απόδοσης EER = 2,8 όταν το υπό μελέτη/επιθεώρηση κτίριο διαθέτει τοπικές ή κεντρικές αερόψυκτες μονάδες και EER = 3,8 όταν το υπό μελέτη/επιθεώρηση κτίριο διαθέτει υδρόψυκτες μονάδες ή άλλες μονάδες (π.χ. γεωθερμικές αντλίες θερμότητας, κ.ά.). Επίσης, για αερόψυκτες μονάδες παραγωγής ψύξης, τοπικές ή κεντρικές (ψύκτες, αντλίες θερμότητας, τοπικά κλιματιστικά) ο βαθμός ενεργειακής απόδοσης είναι EER = 2,8, όταν το υπό μελέτη/επιθεώρηση κτίριο δεν διαθέτει σύστημα ψύξης, ή διαθέτει για μικρότερο τμήμα του κτιρίου.

x. Παράγραφος 3.2: Σε περίπτωση που το εξεταζόμενο κτίριο κατοικίας ή τριτογενούς τομέα, σε επίπεδο κτιρίου ή τμήματος κτιρίου διαθέτει διαφορετικά του ενός συστήματα ψύξης, π.χ. αερόψυκτη αντλία θερμότητας και υδρόψυκτη αντλία θερμότητας, τότε το κτίριο αναφοράς, σε επίπεδο κτιρίου ή τμήματος κτιρίου διαθέτει τα ίδια συστήματα με το εξεταζόμενο κτί-

ριο, με τα τεχνικά χαρακτηριστικά που ορίζονται στις προηγούμενες περιπτώσεις της παραγράφου.

xi. Παράγραφος 3.4, β): Όταν το υπό μελέτη/επιθεώρηση κτίριο δεν διαθέτει μηχανικό αερισμό ή/και ΚΚΜ τότε θεωρείται ότι διαθέτει σύστημα μηχανικού αερισμού παροχής νωπού αέρα ίδιο με το κτίριο, αλλά χωρίς εναλλάκτη θερμότητας.

xii. Παράγραφος 3.5, α): Εάν το φυσικό αέριο δεν είναι διαθέσιμο, η παραγωγή ZNX, μπορεί να γίνεται με ηλεκτρικό θερμοσίφωνα, ή ταχυθερμοσίφωνα, με συνολικό μήκος σωλήνων έως 6 μ. Επίσης, σε περίπτωση που το εξεταζόμενο κτίριο δε διαθέτει σύστημα παραγωγής ZNX, θεωρείται ότι διαθέτει όμοιο με αυτό του κτιρίου αναφοράς. Στην περίπτωση κτιρίων με περιορισμένη κατανάλωση ZNX θεωρείται ότι το κτίριο διαθέτει τοπικά συστήματα ροής, ηλεκτρικό θερμοσίφωνα ή ταχυθερμοσίφωνα.

xiii. Παράγραφος 3.6, α): Η ελάχιστη (και όχι η μέγιστη) ενεργειακή απόδοση των φωτιστικών είναι 55 lm/W.

xiv. Παράγραφος 3.7, β): Στην περίπτωση αυτή, η επιφάνεια του κτιρίου αναφοράς τριτογενούς τομέα αναφέρεται σε θερμαινόμενη επιφάνεια, που πρέπει να είναι πλάτος από 3.500 μ².

Διευκρινίσεις για τις Ενεργειακές Επιθεωρήσεις και το Πιστοποιητικό Ενεργειακής Απόδοσης (ΠΕΑ)

1. Η έκδοση ΠΕΑ απαιτείται μετά την ολοκλήρωση της κατασκευής νέου κτιρίου ή τη ριζική ανακαίνιση υφισταμένου κτιρίου, σύμφωνα με το άρθρο 6 του Ν. 3661/2008, και συγκεκριμένα μετά την κατασκευή του κελύφους (τοποθέτηση κουφωμάτων, υαλοπινάκων, χρωματισμοί), την τοποθέτηση όλων των υδραυλικών και ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων και τη ρευματοδότησή του. Στην περίπτωση πώλησης ακινήτου βάσει σχεδίων, το ΠΕΑ εκδίδεται και προσκομίζεται μετά την πλήρη αποπεράτωση του κτιρίου μαζί με όλα τα απαραίτητα δικαιολογητικά, προκειμένου να εξοφληθεί το ακίνητο.

2. Σε περίπτωση κτιρίων μεικτής χρήσης, το ΠΕΑ εκδίδεται ξεχωριστά για κάθε βασική κατηγορία χρήσης του κάθε τμήματος του κτιρίου, όπως αυτές ορίζονται στον Κτιριοδομικό Κανονισμό (κατοικίας, προσωρινής διαμονής, εμπορίου, εκπαίδευσης κ.ά.).

3. Στην περίπτωση της παραγράφου 2.9 του άρθρου 15 του ΚΕΝΑΚ διευκρινίζεται ότι η τήρηση των ελαχίστων απαιτήσεων ελέγχεται πάντοτε σε σχέση με την ενεργειακή κατηγορία που υποδεικνύεται από τη Μελέτη Ενεργειακής Απόδοσης, που έχει εκπονηθεί και θεωρηθεί από την Πολεοδομική Υπηρεσία. Συνεπώς, η συμμόρφωση και τα μέτρα βελτίωσης που οφείλει ο ιδιοκτήτης να εφαρμόσει, εντός προθεσμίας ενός έτους, πρέπει να καθιστούν το κτίριο ενεργειακά αποδοτικό σύμφωνα με τα οριζόμενα στη Μελέτη Ενεργειακής Απόδοσης αυτού.

